

8.SINIF
1, 2, 3, 4, 5 ve
6.ÜNİTE
DERS NOTLARI

8.SINIF
I.ÜNİTE
DERS NOTLARI

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı

Kazanım Ders Notu - 1

» Sanayi İnkılabı

- Avrupalı devletler zamanla bilimsel bilgiyi teknolojiye aktarıp buhar gücüyle çalışan gemiler icat ettiler ve dokuma fabrikaları kurdular.
- Böylece **Sanayi İnkılabı** doğdu. Küçük atölyelerin yerini büyük fabrikalar; insan gücünün yerini makine gücü aldı.
- Makineler sayesinde **üretim hızla arttı**. Artan üretimle birlikte **ham madde ve pazar ihtiyacı** da arttı.
- Avrupalı devletler ihtiyaç duydukları ham maddeyi henüz sanayileşmemiş ülkelerden karşılayıp üretikleri ürünleri de aynı ülkelerde pazarladılar.
- Böylece **sömürgecilik** kısa sürede gelişti. Sömürge yarışında başı çeken İngiltere, geniş bir sömürge imparatorluğu kurdu.
- İngiltere'yi diğer Avrupalı devletler takip etti. Avrupalı devletler arasında başlayan **sömürge yarışı, ham madde ve pazar rekabetini** de artırdı.
- Artan bu rekabet zamanla **Birinci Dünya Savaşı'na zemin hazırladı**.

» Fransız İhtilali

- Fransız İhtilali'nin** (1789) sonuçları da Osmanlı Devleti üzerinde etkili oldu.
- İhtilalle birlikte hürriyet, eşitlik, adalet ve milliyetçilik gibi fikirler dünyaya yayıldı. Özellikle **milliyetçilik fikri, çok uluslu imparatorlukları olumsuz etkiledi**.
- Fransızlar milliyetçilik fikrini **"Her millete bir devlet"** sloganıyla dış politikada bir araç olarak kullandılar.
- Bu fikrin en fazla etkilediği devletlerden biri Osmanlı Devleti oldu. **Milliyetçilik fikrinden etkilenen azınlıklar**, Avrupalı devletlerin de kısırtmasıyla **isyan etmeye başladılar**.
- Sırplarla başlayan isyanlar diğer azınlıklara da yayıldı**. Isyanların etkisi, devletin özellikle Doğu Avrupa ve Balkan topraklarında daha yıkıcı oldu.
- Asırlardır Balkanlarda Osmanlı hâkimiyeti altında bir arada ve huzur içinde yaşayan **Rum, Bulgar, Sırp, Yahudi, Arnavut, Boşnak** gibi milletler Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesi ile isyan edip bağımsızlıklarını kazandılar.

» Sarsılan Osmanlı

- XIX. yüzyılda Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç alan Osmanlı, bu borçlarını ödeyemeyince alacaklı devletler bir araya gelerek **Düyün-u Umumiye** (Genel Borçlar İdaresi) adında uluslararası bir teşkilat kurdular (1881). Bu teşkilat ile **alacaklı devletler** Osmanlı gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koydular. Gerek Duyün-u Umumiye Teşkilatı gerekse kapitülasyonlar Osmanlı Devleti'nin ekonomik bağımsızlığına büyük zarar verdi.
- Sanayi İnkılabı ve Fransız İhtilali gibi Avrupa'da meydana gelen tüm bu gelişmeler Osmanlı Devleti'ni siyasi, sosyal ve ekonomik olarak olumsuz etkilediği gibi **devleti dağılma noktasına getirdi**. Devleti dağılmaktan kurtarmak isteyen bazı yönetici ve aydınlar çeşitli fikirler geliştirdiler.

Bu fikir akımları şunlardır:

- Osmanlıcılık
- İslamcılık
- Batıcılık
- Türkçülük

Sanayi
İnkılabı

18. yy

Fransız
İhtilali

1789

Tanzimat
Fermanı

1839

İslahat
Fermanı

1856

I. Meşrutiyet'in
İlan Edilmesi

1876

II. Meşrutiyet'in
İlan Edilmesi

1908

» Fikir Akımları

Osmanlıcılık

Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan **herkesi, hiçbir ayrim yapmadan** Osmanlı vatandaşı olarak kabul eden düşünce akımıdır. Bu düşünce ile herkes **eşit haklara** sahip olacağından dağılmanın önüne geçileceği düşünülmüştür.

İslamcılık

Tüm Müslümanları Osmanlı halifesinin etrafında toplamayı amaçlayan düşünce akımıdır. Bu akıma göre, devletin parçalanmasını önlemek için sadece Müslümanları bir çatı altında toplamak gereklidir. Diğer adı **Ümmetçilik**dir.

Batıcılık

Osmanlı'nın dağılmasının temel nedenini Batı'nın bilim ve teknigiden uzak kalmasına bağlayan bu fikir akımı kurtuluş yolunun ancak Batı'ya ayak uydurmaktan geçtiğini savunmuştur. Diğer adı **Garpçılıktır**.

Türkçülük

En son ortaya atılan fikir akımıdır. Dünyadaki bütün Türklerin bir yönetim altında toplanmasını amaçlayan düşünce akımıdır. Amacı büyük bir Türk dünyası oluşturmak yanı Turancılığı gerçekleştirmektir. Diğer adı **Pantürkizmdir**.

» Dağılmayı Önleme Çabaları

Fransız İhtilali sonrası başlayan **milliyetçilik (ulusçuluk)** akımının etkisiyle Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıkların bu ayrılıkçı düşüncelerini yok etmek ve **devletin parçalanmasının önüne geçmek amacıyla** yöneticiler tarafından değişik zamanlarda aşağıdaki önlemler alınmıştır.

» Tanzimat Fermanı

1839 yılında yayınlanan bu ferman ile Osmanlı topraklarında yaşayan **herkes din, ırk ayrimi yapılmaksızın eşit kabul edilmiş**, bu yolla azınlıkların devlete olan bağlılığını artırmak ve devletin dağılmasının önüne geçilmek istenmiştir. Ancak bağımsızlık hayaline kapılan azınlıklar, atılan bu adımlara rağmen isyan etmekten vazgeçmemiştir.

» I. Meşrutiyet

"Halkın yönetime katılması ile devletin dağılmasının önleneneceğini" vurgulayan Jön Türkler bu fikre katılmayan Padişah Abdülaziz'i tahttan indirdiler ve meşrutiyet sisteme geçme sözü aldıları II. Abdülhamit'i padişah yaptilar. II. Abdülhamit verdiği sözü tutarak **Kanun-i Easa** adıyla Türk tarihinin ilk anayasasını hazırladı (1876). Anayasa gereği I. Meşrutiyet ilan edildi ve **halkın ilk defa yönetime katılmasını sağlandı**.

» İslahat Fermanı

1856'da Avrupalı devletlerin de baskısıyla İslahat Fermanı adıyla yeni bir ferman yayınlanmıştır. Bu ferman ile Osmanlı topraklarında yaşayan **gayrimüslimlere fazladan haklar verilerek milliyetçilikten kaynaklanan dağılmanın önüne geçilmek** istenmiştir. Ancak buna rağmen azınlık isyanları önlenememiştir.

» II. Meşrutiyet

1908 yılında askerlerden oluşan bir grup olan **İttihat ve Terakki** adlı cemiyet, Mebusan Meclisinin tekrar açılması ve meşrutiyetin ilan edilerek **halkın tekrar yönetime katılmasıyla** devletin dağılmayacağını belirterek padişah II. Abdülhamit'e II. Meşrutiyet'i ilan ettirmiştir ve **Mebusan Meclisini** tekrar açtırmıştır.

Sanayi
İnkılabı

18. yy

Fransız
İhtilali

1789

Tanzimat
Fermanı

1839

İslahat
Fermanı

1856

I. Meşrutiyet'in
İlan Edilmesi

1876

II. Meşrutiyet'in
İlan Edilmesi

1908

» Mustafa Kemal'in Çocukluğu

Ailesi

Annesi	: Zübeyde Hanım (Ev Hanımı)
Babası	: Ali Rıza Efendi (Gümrük Memuru)
Doğum yeri	: Selanik

Mustafa; sevgi, saygı ve dayanışma duygularının yoğun olduğu bir aile ortamında yetişmiştir. Aile hayatına büyük önem veren ve ilk ilhamını ailesinden aldığıni sık sık dile getiren Mustafa Kemal, birçok konuşmasında ailenin önemine vurgu yapmıştır.

Batı'ya Erken Açılan Kent: Selanik

Şehrin Sosyal ve Etnik Yapısı: Mustafa'nın doğduğu yer olan Selanik şehri Türk, Rum, Bulgar, Ermeni, Sırp gibi birçok milletin bir arada yaşadığı **çok ulusalı** bir yapıya sahipti.

Şehrin Kültürel Yapısı: Batı'dan gelen **fikir akımlarına** açık, çeşitli **gazete ve dergilerin** kolayca temin edilebileceği bir şehirdir.

Şehrin Ekonomik Yapısı: Selanik, önemli bir **liman şehri** olmasının yanında **demir yolu** ile de önemli şeirlere bağlanmaktadır. Bu durum Selanik'in hem ekonomik açıdan gelişmesini hem de Batı ile etkileşimi kolaylaştırmıştır.

» Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı

Osmanlı Devleti'nde Batı tarzı eğitim veren okullar, dini eğitim veren medreseler, azınlık okulları ve yabancı okulların bir arada bulunması **eğitim ve öğretimde birlik olmadığını, farklı fikir, kültür ve anlayışa sahip insanlar yetiştirecek bir yapıda olduğunu** kanıtlıdır.

Mustafa Kemal'in Sırasıyla Gittiği Okullar

- 1) Mahalle Mektebi
- 2) Şemsi Efendi Mektebi
- 3) Selanik Mülkiye Rüştisi
- 4) Selanik Askeri Rüştisi
- 5) Manastır Askeri İdadisi
- 6) İstanbul Harp Okulu
- 7) İstanbul Harp Akademisi

» Mahalle ve Şemsi Efendi Mektepleri

- Mustafa, okul çağına gelince annesi ve babası arasında eğitimi konusunda görüş ayrılığı ortaya çıktı.
- Annesi Mustafa'nın dini eğitim alması için Mahalle Mektebine gitmesini istiyordu. Babası ise Mustafa'yı modern yöntemlere göre eğitim alacağı Şemsi Efendi Mektebine göndermek istiyordu.
- Ali Rıza Bey, Mustafa'yı önce Mahalle Mektebine yazdırarak eşinin gönlünü aldı. Kısa bir süre sonra ise Şemsi Efendi Mektebine yazdırdı.

» Selanik Mülkiye Rüştisi

- Mustafa, Şemsi Efendi Mektebine devam ederken babası Ali Rıza Efendi vefat etti.
- Eşinin ölümyle maddi sıkıntılardan yaşayan Zübeyde Hanım, çocuklarını alıp ağabeyinin çiftliğine gitti.
- Mustafa çiftlik hayatını sevse de okumak istiyordu. Zübeyde Hanım, oğlunun üzüldüğünü görünce okuması için onu Selanik'teki akrabalarının yanına gönderdi.
- Mustafa bu kez ortaokul eğitimi almak için Selanik Mülkiye Rüştisine başladı.

Mustafa Kemal'in
Doğumu

1881

Mahalle ve Şemsi
Efendi Mektepleri

1886

Selanik Mülkiye
Rüştisi

1894

Selanik Askeri
Rüştisi

1894

Manastır Askeri
İdadisi

1896

İstanbul Harp
Okulu

1899

İstanbul Harp
Akademisi

1902

» Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı

Rüştiyenin günümüzdeki karşılığı **ortaokul**, **idadinin** ise **lisedir**.

» Selanik Askeri Rüştisi

- Mustafa askeri okula giden çocuklarının kıyafetlerini görüp etkilenmiş ve asker olmaya karar vermiştir.
- Annesi ise oğlunun asker olmasını istemiyordu. Mustafa, annesinden gizlice askeri okul sınavlarına girmiştir ve sınavı başarıyla kazanmıştır. Böylelikle Mustafa'nın askeri hayatı başlamıştır.
- Mustafa zekasıyla bu okulda da kendisini sevdirmiştir. Matematik dersine oldukça ilgiliydi. Aynı ismi taşıdığı matematik öğretmeni, karışıklık çekmaması için Mustafa'ya **"Kemal"** ismini vermiştir.

» Manastır Askeri İdadisi

- Mustafa Kemal, lise eğitimi için Manastır Askeri İdadisinin sınavlarına girdi ve başarılı oldu. Mustafa Kemal burada Fransız yazarları okuyarak **eşitlik, adalet, demokrasi, insan hakları** gibi fikirleri öğrenmiştir.
- Türk yazarları okuyarak **Türk milliyetçiliği** fikirlerini öğrenmiştir. Devletin içinde bulunduğu durum ve sorunlarla ilk kez burada ilgilenmeye başlamıştır.
- Bu okulda iken Türk - Yunan Savaşı'na katılmak için okuldan kaçması **vatanseverliğinin** göstergesidir.

» İstanbul Harp Okulu

- Mustafa Kemal'in Osmanlı'nın başkentine ilk kez gelmesi Harp Okulu'na başlamasıyla oldu. İstanbul hem modern hem de geleneksel yaşam biçiminin sürdürdüğü bir şehirdi.
- Devlet sorunlarıyla ilgilenen ve padişah II. Abdülhamit'e meşruiyeti kabul ettirmek isteyen İttihat ve Terakki Cemiyeti de giderek bu şehirde kendini hissettiştiriyordu.
- Mustafa Kemal, Manastır'da edindiği bilgileri İstanbul'daki arkadaşlarına aktarma fırsatı buldu. 1902 yılında bu okuldan **"teğmen"** rütbesiyle mezun oldu.

» İstanbul Harp Akademisi

- Mustafa Kemal, Harp Okulunda kurmaylık sınavına girmiştir ve başarılı olmuştur. Bu sayede Harp Akademisine girme şansı bulmuştur.
- Arkadaşlarıyla sık sık devlet sorunlarını konuşuyordu. Arkadaşlarıyla devlet sorunlarını anlattıkları el yazması gizli bir gazete hazırlama çalışması da olmuştur.
- 1905 yılında **"kurmay yüzbaşı"** rütbesiyle Harp Akademisini başarıyla tamamlamasına rağmen Makedonya'ya gönderileceğini beklerken fikirlerinden dolayı Şam'da bulunan 5. Ordu Komutanlığına atanmıştır.

- Mustafa Kemal'in İstanbul'da arkadaşını toplayarak ülke meseleleri hakkında bilgilendirmesi, el yazması gazete hazırlamayı organize etmesi **Liderlik** ve **Örgütleyicilik** (teşkilatçılık) kişilik özelliklerine sahip olduğunu kanıtlıdır.
- Mustafa Kemal; Harp Okulundan "teğmen", Harp Akademisinden "kurmay yüzbaşı" rütbesiyle mezun olmuştur. İlk görev yeri Şam 5. Ordu Komutanlığıdır.

Mustafa Kemal'in
Doğumu

1881

Mahalle ve Şemsi
Efendi Mektepleri

1886

Selanik Mülkiye
Rüştisi

1894

Selanik Askeri
Rüştisi

1894

Manastır Askeri
İdadisi

1896

İstanbul Harp
Okulu

1899

İstanbul Harp
Akademisi

1902

» Mustafa Kemal'in Fikir Hayatı

» Mustafa Kemal'in fikir yapısı üzerinde

- Doğup büyüğü ortamın sosyal, siyasi ve kültürel özelliği,
- Yaşadığı olaylar, savaşlar ve görev aldığı yerler,
- Okuduğu kitaplar ve bu kitapları yazan kişilerin özellikleri,
- Eğitim ve öğretim hayatındaki olaylar ve öğretmenleri,
- Osmalı'nın son zamanlarında içinde bulunduğu olumsuz durum oldukça etkili olmuştur.

» M. Kemal'i etkileyen Türk düşünürler

- Namık Kemal
- Ziya Gökalp
- Tevfik Fikret
- Mehmet Emin Yurdakul

gibi Türk yazar ve düşünürler eserleri ve fikirleyle Mustafa Kemal'in **vatansever** ve **milliyetçi** düşünceleri üzerinde etkili olmuşlardır.

» M. Kemal'i etkileyen yabancı düşünürler

- Fransız İhtilali'ni başlatan;
- Montesquieu,
 - Voltaire,
 - J. J. Rousseau

gibi yazarların eserlerini okuyan Mustafa Kemal, **adalet**, **eşitlik**, **insan hakları**, **hürriyet** ve **demokrasi fikirlerini** öğrenmiştir.

Mustafa Kemal'in fikir hayatı üzerinde öğretmenleri ve arkadaşlarının da rolü olmuştur. Bunlardan bazıları şunlardır:

Ömer Naci: Manastır Askeri İdadisinde yakın arkadaşıdır. Mustafa Kemal'in güzel konuşma ve hitabete olan ilgisini daha da artırmıştır.

Yüzbaşı Mustafa Bey: Mustafa Kemal'in Selanik Askerî Rüştiyesinde matematik öğretmenidir. Mustafa'nın yeteneklerini sezip ona "Kemal" adını vermiştir.

Yüzbaşı Nakiyuddin Bey: Askerî Rüştiyede Fransızca öğretmenidir ve Mustafa Kemal'in geleceğe ilişkin ilk fikirlerinin oluşmasında katkıları olmuştur.

Kolağası Mehmet Tevfik Bey: Askeri İdadideki tarih öğretmenidir. Mustafa Kemal'e tarih sevgisi aşılamış ve Mustafa Kemal'de tarih alanında yeni ufuklar açmıştır.

Mehmet Asım Efendi: Askeri İdadi yıllarındaki öğretmenidir. Mustafa Kemal'in askerlik mesleğinden uzaklaşabileceğini düşünerek edebiyata çok fazla yönelmemesini söylemiştir.

İlk görev yeri:

Şam

1905

Vatan ve Hürriyet Cemiyeti

1906

31 Mart Olayı

1909

Pikardi Manevraları

1910

Trablusgarp Savaşı

1911

I. Balkan Savaşı

1912

II. Balkan Savaşı

1913

» Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

» Şam Günleri

- Mustafa Kemal, **ilk görev yeri** olan Şam'da görevliken devlet meseleleriyle ilgilenmiş ve **"Vatan ve Hürriyet"** adıyla gizli bir cemiyet kurmuştur. Bu cemiyetin kurulması Mustafa Kemal'in **liderlik, teşkilatçılık, vatanseverlik** kişilik özelliklerini yansımaktadır. Daha sonra gizlice Selanik'e geçerek burada **Vatan ve Hürriyet Cemiyetinin** şubesini açmıştır.
- 13 Ekim 1907'de Manastır'da bulunan 3. Ordu Kargâhına atandı. Bu ordunun Selanik'teki biriminde görevlendirildi.

» Selanik Günleri

- Mustafa Kemal burada etkin bir güç olan **İttihat ve Terakki** ile birlikte faaliyetlerini yürüttü. Daha sonra Vatan ve Hürriyet Cemiyetini, İttihat ve Terakki Cemiyetinin bünyesine dahil etti.
- 3. Ordu Selanik Tümeni Kurmay Başkanlığına** atanın Mustafa Kemal, bu görevdeken 31 Mart Vakası'ını bastırmak için Hareket Ordusu'nda görev aldı.
- II. Meşrutiyet'ten sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti giderek devlet işlerine müdahale etmeye başladı. Ordunun siyasete karışmamasından yana olan Mustafa Kemal, İttihat ve Terakki ile yollarını ayırdı.

İlk görev yeri:

Şam

Vatan ve Hürriyet
Cemiyeti

1905

» 31 Mart Olayı

İstanbul'da bazı kişiler meşrutiyeti yıkmak için 13 Nisan 1909 tarihinde bir isyan çıkardı. Rumi takvimme göre 31 Mart tarihinde başlayan bu isyana **31 Mart Olayı** adı verilmiştir. Olayın başlaması üzerine Selanik'te bulunan ve başında Mahmut Şevket Paşa'nın bulunduğu, **Kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in** yaptığı **Hareket Ordusu** İstanbul'a gelip isyanı bastırmıştır.

31 Mart Olayı, Türk tarihinde **ilk kez** mevcut **rejime karşı** çıkmış bir ayaklanmadır.

Hareket Ordusu ismini Mustafa Kemal vermiştir.

» Trablusgarp Savaşı

Taraflar : İtalya - Osmanlı Devleti

Savaşın Nedeni: İtalya'nın Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki sömürülmemiş toprağı olan Trablusgarp'a göz dikmesi.

Savaşın Gelişimi: Mısır, İngiltere'nin elinde olduğu için Osmanlı karadan ordu gönderemedi. Deniz gücü neredeyse olmayan Osmanlı, denizden de yardım götüremedi. Osmanlı yönetimi, Trablusgarp'ı savunabilmek için bazı subayları gizlice bölgeye gönderdi. Aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu bu subaylar kılık değiştirerek Trablusgarp'a gittiler. **Derne ve Tobruk** şehirlerinde Mustafa Kemal, halkın örgütleyerek İtalyanlara karşı başarılı olmuştur.

Savaşın Sonucu: Osmanlı hem deniz gücünün olmayı hem de o sıralarda başlayan Balkan Savaşları nedeniyle İtalya ile barış yapmak zorunda kaldı. Savaş, imzalanan **"Uşı Antlaşması"** ile sona erdi. Bu antlaşma ile Trablusgarp İtalya'ya bırakıldı. On İki Ada ise geçici olarak İtalya'ya verildi.

» I. Balkan Savaşı

Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarını ele geçirmek isteyen **Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ**, Rusya'nın kıskırtmasıyla birleşerek Osmanlı Devleti'ne saldırdılar. Ordu içindeki karışıklıklar ve malzemelerin zamanında gelememesi nedeniyle İstanbul ve Gelibolu hariç tüm Trakya topraklarını kaybettik.

» II. Balkan Savaşı

I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı topraklarından en fazla payı Bulgaristan'ın alması bu savaşa neden oldu. Balkan devletleri arasındaki bu anlaşmazlıktan yararlanan **Osmanlı, Edirne ve Kırklareli'yi kurtarmayı başardı**. Mustafa Kemal, bu savaşta Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanlığı görevine getirildi. **Edirne ve civarının kurtarılmasında aktif rol oynadı**.

31 Mart
Olayı

1909

Pikardi
Manevraları

1910

Trablusgarp
Savaşı

1911

I. Balkan
Savaşı

1912

II. Balkan
Savaşı

1913

8.SINIF

2.ÜNİTE

DERS NOTLARI

I. Dünya Savaşı

Kazanım Ders Notu - 5

» I. Dünya Savaşı'nın Nedenleri

Savaşın Genel, Esas, Temel Nedenleri

- Sömürgecilik
- Ham madde yarışı
- Pazar rekabeti
- Silahlanma yarışı
- Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımı

Savaşın Özel Nedenleri

- Almanya ve Fransa arasındaki Alsas-Loren sorunu
- Rusya'nın Panslavizm ve sıcak denizlere inme politikası
- Avusturya – Macaristan'ın Balkanları ele geçirmek istemesi

Savaşı Başlatan Olay

- Sırplı bir öğrencinin, Avusturya Macaristan veliahı dını öldürmesi
- Veliahıdın öldürülmesi ile Avusturya Macaristan, Sırplara savaş açtı. Sırpların koruyuculuğunu üstlenen Ruslar da karşı savaş açınca savaş blokları arasında başlayıp kısa sürede tüm dünyaya yayıldı.

» I. Dünya Savaşı Öncesi Gruplar

Üçlü İtilaf Devletleri

- İngiltere
- Fransa
- Rusya

Üçlü İttifak Devletleri

- Almanya
- İtalya
- Avusturya- Macaristan

» I. Dünya Savaşı Sırasında Gruplar

İtilaf Devletleri

• İngiltere	• İtalya	• Almanya
• Fransa	• ABD	• Avusturya- Macaristan
• Rusya	• Japonya	• Osmanlı Devleti
• Yunanistan	• Sırbistan	• Bulgaristan

İttifak Devletleri

I. Dünya Savaşı başlamadan önce **İtalya**, İttifak Devletlerinin yanındayken savaş başladıkten sonra İtilaf Devletlerinin yanına geçmiştir.

İtalya'nın Taraf Değiştirmesinin Nedenleri

- Trablusgarp Savaşı'nda İngiltere'den yardım alması
- Anadolu topraklarından Ege ve Akdeniz bölgelerinin İtalya'ya vaat edilmesi

DİKKAT: **İtalya, taraf değiştiren tek ülkedir.**

» Savaş Öncesi Osmanlı'nın Durumu

Osmanlı ilk başta İtilaf Devletlerinin yanında savaşa girmek istedi. Ancak İtilaf Devletleri, Osmanlı'yı paylaşma planları yaptıkları için kendi yanlarında savaşa almadılar. Bu durum üzerine Osmanlı;

- Siyasi yalnızlıktan kurtulmak
- Son zamanlarda kaybettığı yerleri geri almak
- Kapitülasyonları kaldırırmak gibi nedenlerden dolayı savaşa girme kararı aldı.

Almanya'nın Osmanlı'yı Yanında İstemesinin Nedenleri

- Osmanlı'nın geopolitik konumundan yararlanmak istemesi (Boğazlar ve Süveyş Kanalı)
- Cephe sayısını artırarak yükünü hafifletmek istemesi
- Osmanlı'nın halifelik yani dini gücünden yararlanmak istemesi
- Osmanlı'nın yer altı ve yer üstü zenginlikleri ile insan gücünden yararlanmak istemesi

Osmanlı'nın Almanya'yı Tercih Etmesinin Nedenleri

- İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı topraklarında gözle rinin olması ve Osmanlı'yı yanlarında istememeleri
- İttihat ve Terakki'nin Almanya'nın savaşı kazanacağı düşüncesi (Enver Paşa'nın Alman hayranlığı)

I. Dünya Savaşı'nın Başlaması

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması

Sevk ve İskân Kanunu

ABD'nin Savaşa Girmesi

Wilson İlkeleri

Savaşın Sona Ermesi

Paris Barış Konferansı

1914

1914

1915

1917

1918

1918

1919

I. Dünya Savaşı

Kazanım Ders Notu - 5

» Savaşa Girmemiz

- İngiliz sömürgesi olan Mısır'ı bombalayan iki Alman gemisi Goben (Yavuz) ve Breslav (Midilli), İngiliz donanmalarından kaçarak boğazları geçip Osmanlı'ya sığındı.
- Osmanlı'ya sığınan bu gemileri İngiltere isteyse de Osmanlı bu gemileri satın aldığıını bildirmiş, Alman askerlerine Türk asker kıyafetleri giydirmiştir, gemilere Osmanlı bayrağı çekilerek bu iki geminin isimleri değiştirilmiştir. Bu iki gemi Karadeniz'i geçerek Rus limanlarını (Sivastopol, Odessa) bombardıman ve Osmanlı resmen savaşa girmiştir.

» I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı'nın Savaştığı Cepheler

Taarruz Cepheleri

- Kanal
- Kafkas

Savunma Cepheleri

- Çanakkale
- Suriye-Filistin
- Irak (Basra)
- Hicaz-Yemen

Yardım Gönderdiğimiz Cepheler

- Galiçya
- Romanya
- Makedonya

» Kafkas Cephesi

Osmanlı – Çarlık Rusya arasında yapılmıştır.

Cephelin açılmasının nedenleri:

- Rusları Doğu Anadolu'dan atarak Orta Asya Türkleri ile birleşip büyük bir Türk dünyası kurmak (Turancılık)
- Bakü petrollerinin kontrolünü sağlamak (Almanya'nın isteği)

Enver Paşa'nın emri sonrasında ordumuz saldırıyla geçmiştir. Ancak ağır kış şartları, malzemelerin zamanında gelememesi gibi nedenlerden binlerce askerimiz donarak şehit olmuştur. Tarihimize yaşanan bu olaya Sarıkamış Olayı denilir. Bu olaydan sonra Ruslar, Doğu Anadolu'yu işgal etti. Bu tarihlerde Çanakkale Cephesi kapanmış ve Mustafa Kemal bu cepheye atanmıştır. Cepheye gelen Mustafa Kemal, Ruslardan Muş ve Bitlis'i almıştır. Bu cephe devam ederken Rusya'da halk ayaklanması ve kendi krallarını (Çar) devirmiştir. Bu olaya Bolşevik İhtilali denilir. Bu ihtilal sonrasında Çarlık (Krallık) Rusya yıkılmış, Sovyet Rusya kurulmuştur. Yeni kurulan Sovyet Rusya, I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir. Rusya savaştan çekilince Osmanlı Devlet ile Brest Litowsk Anlaşması'nı imzalamıştır.

Brest Litowsk Antlaşması ile;

- Berlin Anlaşması ile kaybettigimiz Kars, Ardahan ve Batum'u geri aldık.
- Rusya, I. Dünya savaşından çekildi ve Kafkas Cephesi kapandı.

NOT: Rusya savaştan sonra bütün gizli anlaşmaları dünyaya duyurmuştur.

» Kanal Cephesi

Osmanlı – İngiltere arasında yapılmıştır.

NOT: Almanya'nın isteği üzerine açılmıştır.

AMAÇ: İngiltere'nin Uzak Doğu sömürgelerine gitmenin yolu ele geçirmektir.

Almanların da desteğinde hareket eden Bahriye Nazırı Cemal Paşa komutasındaki Osmanlı askerleri, Şubat 1915'te Süveyş Kanalı'na ulaşmak için harekete geçtiler. Ancak çöl şartları, açlık ve susuzluk askerlerimizin Kanal'ı ele geçirme girişimlerinin başarısızlığı sonucanmasına neden oldu.

I. Dünya Savaşı'nın Başlaması

1914

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması

1914

Sevk ve İskân Kanunu

1915

ABD'nin Savaşa Girmesi

1917

Wilson İlkeleri

1918

Savaşın Sona Ermesi

1918

Paris Barış Konferansı

1919

I. Dünya Savaşı

Kazanım Ders Notu - 5

» Çanakkale Cephesi

Savaş kimler arasında yapıldı?

İngiltere ve Fransa birlikte hareket ederek **Osmanlı Devleti'ne** savaş açmıştır.

İtilaf Devletlerinin savaşı başlatma gerekçeleri nelerdir?

- Rusya'ya yardım götürerek iç karışıklık çıkışmasını engellemek
- İstanbul ve boğazları alarak Osmanlı'yı savaş dışına itmek ve savaşı kısa sürede bitirmek
- Savaşa girmeyen Balkan milletlerini kendi yanlarına çekmek

Savaşın gidişatı nasıl olmuştur?

- İtilaf Devletleri bu amaçlarına ulaşmak için büyük bir donanma ile Çanakkale Boğazı'ndan geçmeye çalışsalardır. Gemiler boğaza döşenen mayınlara çarparak ağır hasar almaya başladı. Türk tabyalarının isabetli atışları ve Türk askerinin amansız direnişi karşısında boğazı denizden geçemeyeceğini anlayan ve ağır yara alan İtilaf donanması karadan çıkışma yapma kararı aldı.
- Düşman kuvvetleri bu kez de Mehmetçiğin azmi ve genç bir komutanın askerî dehasının ortaya koyduğu strateji ile karşılaştılar. **19. Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal'in** emrindeki **57. Alay** ve diğer birlikler harekete geçirerek düşmanı geri püskürttü.

Savaşın sonuçları nelerdir?

- I. Dünya Savaşı'nın süresi uzadı (2 yıl kadar).
- Rusya'ya yardım götürülemedi ve Rusya'da iç karışıklık çıktı (Bolşevik İhtilali).
- Bulgaristan, Osmanlı Devleti'nin (İttifak Devletlerinin) yanında savaşa girdi.

NOT: Bulgaristan'ın savaşa girmesi ile Osmanlı – Almanya arasında kara bağlantısı kurulmuştur.

NOT: Mustafa Kemal buradaki başarılarından dolayı yarbaylığa yükselmiştir. Bu cephedeki başarıları sayesinde ileride yapılacak olan Kurtuluş Savaşı'nın lideri olma yolunda önemli bir adım olmuştur.

» Hicaz-Yemen Cephesi

Osmanlı – İngiltere arasında yapılmıştır.

İngilizler casuslar gönderip Arapları toprak vaadiyle Osmanlı'ya karşı kıskırttı. Şerif Hüseyin ve oğulları ayaklandı. Savaşı kaybettik. Ümmetçilik akımı sona erdi.

» Irak (Basra) Cephesi

Osmanlı – İngiltere arasında yapılmıştır.

Cephe, bölgdedeki petrol alanlarını ele geçirmek ve kuzeye doğru ilerleyip Ruslarla birleşmek isteyen İngiliz kuvvetleri tarafından açıldı. Osmanlı Devleti ilk başta **Kut'ül Amare**'de başarılı olsa da İngiltere sömürgecilerinden durmadan yardım geldiği için başarısız oldu.

» Suriye Filistin Cephesi

Osmanlı – İngiltere arasında yapılmıştır.

Bu savaş, Kanal Cephesi'nin devamıdır. İngilizler, Kanal Cephesi'nde Osmanlı'yı geri püskürtünce Arapların da desteğini arkasına alarak Filistin ve Kudüs'ü ele geçirdi. Ordumuz Suriye'ye çekildi. Bu sıralarda **Mustafa Kemal, bu cepheye 7. Ordu komutanı olarak atandı**. Ancak I. Dünya Savaşı bitince Mustafa Kemal, İstanbul'a geri çağrıldı.

NOT: Galicya, Makedonya ve Romanya cepheleri sınırlarımız dışında savaştığımız ve müttefiklerimize yardım gönderdiğimiz cephelerdir.

I. Dünya Savaşı'nın Başlaması

1914

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması

1914

Sevk ve İskân Kanunu

1915

ABD'nin Savaşa Girmesi

1917

Wilson İlkeleri

1918

Savaşın Sona Ermesi

1918

Paris Barış Konferansı

1919

I. Dünya Savaşı

» Ermeni Sorunu

Asırlar boyunca Ermenilerle Müslümanlar barış ve huzur içinde bir arada yaşamışlardır. Ticaret ve sanatla uğraşan, kuyumculuk yapan Ermeniler, refah içinde bir hayat sürmüştür. 19. yüzyılda Avrupalı devletlerin kışkırtmasıyla Balkanlardaki birçok azınlık isyan ederken Ermeniler böyle bir isyanı akıllarından bile geçirmemişlerdi. Bundan dolayı **Ermenilere "millet-i sâdika"** (sadık millet) denilmiştir. Ancak artan milliyetçilik akımı ve Rusya'nın da kışkırmaları sonrasında Kafkas Cephesi devam ederken **bazı Ermeni çeteleri Rusya ile iş birliği yaparak halka ve ordumuza saldırmıştır**. Bu durum karşısında Osmanlı Hükümeti, çıkardığı **Sevk ve İslkân Kanunu** (27 Mayıs 1915) ile olaylara karışan Ermeniler ve onlara yardım edenleri ülkenin daha sakin bir bölgesi olan Suriye'ye nakletme kararı almıştır. Bu göçler sırasında yaşanan bazı olumsuzluklar günümüzde Ermeniler tarafından soykırım olarak iddia edilmektedir.

» ABD'nin Savaşa Girmesi

ABD başlangıçta tarafsız bir ülkeydi. Deniz yoluyla İngiltere ile ticaret yapıyordu. Ancak Alman denizaltıları ABD ticaret gemilerini batırınca ABD, İtilaf Devletlerinin yanında savaşa girdi. ABD Başkanı Wilson savaşa girdiğinde kendi ismiyle **Wilson İlkelerini** yayımladı.

» Wilson İlkeleri

- Yenenler, yenilenlerden toprak ve tazminat almayacaktır.

>> I. Dünya Savaşı'nı bitiren maddedir. Ayrıca İngiltere'nin daha fazla güçlenmesi engellenmek istenmiştir.

- Devletler arası gizli anlaşma yapılmayacak, aşırı silahlanmaya son verilecektir.
- Her millet nüfusunun çok olduğu bölgede kendi devletini kurabilecektir.

>> Bu madde ile Yunanlar ve Ermeniler, Anadolu'dan toprak talebinde bulunmuşlardır.

- Türkler de nüfusunun çok olduğu bölgede kendi devletini kurabilecektir.

>> Dünya barışı için bir örgüt kurulmalıdır.

>> Paris Barış Konferansı'ndan sonra Milletler Cemiyeti kurulmuştur.

- Boğazlar Türklerindir ancak dünya ticarete açılacaktır.

ÖNEMLİ: ABD'nin savaşa girmesi veya Wilson İlkelerinin yayılması I. Dünya Savaşı'nı bitiren olaylardır.

Kazanım Ders Notu - 5

» Paris Barış Konferansı

TOPLANMA NEDENİ: I. Dünya Savaşı'nda yenilen devletler ile yenilen devletler arasında barış anlaşmalarını imzalamak.

ASIL AMAÇ: Osmanlı'yı aralarında yeniden paylaşmak Paris Konferansı'ndaki Önemli Bazı Gelişmeler;

Wilson'un istediği barış örgütü olan **Milletler Cemiyeti** (Cemiyet-i Akvam) kurulmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Yunanistan, İtilaf Devletlerinin yanında savaşa girince konferansa davet edildi. İtalya'nın payı olan İzmir ve çevresi Yunanistan'a verildi.

NOT: İtilaf Devletleri arasındaki ilk anlaşmazlıktır. Nedeni İngiltere'nin Akdeniz ve boğazların çevresinde güçlü bir İtalya görmek istememesidir.

Konferans sonucunda şu antlaşmalar imzalanmıştır:

Almanya: Versay Ant.

Avusturya: Sen Jermen Ant.

Macaristan: Trianon Ant.

Bulgaristan: Nöyyi Ant.

NOT: Osmanlı ile yapılacak olan antlaşma, paylaşımalar tam olarak yapılmadığından dolayı sonraya ertelenmiştir.

» I. Dünya Savaşı'nın Sonuçları

- İtilaf Devletleri savaşı kazandı. Savaştan en kârlı çıkan devlet İngiltere oldu. Dünya haritası yeniden belirlendi.

- İmparatorluklar parçalandı ve milli devletler kuruldu.

- Yeni rejimler ortaya çıktı (Faşizm, Nazizm, Sosyalizm).

- Sömürgeciliğin yerini manda ve himaye fikri aldı.

I. Dünya Savaşı'nın Başlaması

1914

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması

1914

Sevk ve İslkân Kanunu

1915

ABD'nin Savaşa Girmesi

1917

Wilson İlkeleri

1918

Savaşın Sona Ermesi

1918

Paris Barış Konferansı

1919

İşgal Yıllarında Anadolu

Kazanım Ders Notu - 6

» Mondros Ateşkes Antlaşması

İmzalandığı yer

Osmanlı Devleti

İtilaf Devletleri

- Limni Adası'nın Mondros Limanı

- Rauf Bey

- Amiral Calthorpe

» Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Maddeleri ve Yorumları

- Boğazlar açık olacak ve İtilaf Devletlerince işgal edilecektir.

Amaç: Anadolu ve İstanbul arasındaki bağlantıyı koparıp Osmanlı Hükümeti'ni baskı altında tutmak

- Sınırın korunması ve iç güvenliğin sağlanması için gerekli askerin dışında Osmanlı ordusu terhis edilecektir. Bütün savaş gemilerine, taşit, araç, gereç, silah ve cephanelere el konulacaktır.

Amaç: İşgaller sırasında Osmanlı Devleti'ni savunmasız bırakmak ve direnişi engellemek

- Tüm telsiz, telgraf hatlarının kontrolü; Toros tüneleri ve bütün demir yollarının denetimi İtilaf Devletleri tarafından sağlanacaktır.

Amaç: Halkın işgallerden haberdar olmasını ve örgütlenmesini engellemek

- İtilaf Devletlerinin esirleri derhâl serbest bırakılacak, Osmanlı esirleri serbest bırakılmayacaktır.

Yorum: Uluslararası eşitlik ilkesine aykırı bir durumdur.

- İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit eden bir durum olursa herhangi bir stratejik noktayı işgal edeblecektir (7. Madde).

Amaç: İşgallere yasal dayanak ve bahane oluşturmak. Bu maddeyi gerekçe göstererek Anadolu'yu işgal etmişlerdir.

- Doğudaki altı vilayette (Sivas, Elâzığ, Diyarbakır, Bitlis, Erzurum, Van) karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri bu illeri işgale edilebilecektir (24. madde).

Amaç: Bahaneler oluşturarak Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmak

» Mondros Sonrası İşgaller

İtilaf Devletleri, barış antlaşmasının imzalanmasını beklemeden Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini dayanak göstererek Osmanlı topraklarını işgale başladı.

- İngilizler** ilk olarak Musul'u, daha sonra Antep, Urfa ve Maraş'ı işgal etti. Samsun, Çanakkale, Kars, Batum ve Ardahan'a asker çıkardı.

- Fransızlar** Adana ve Mersin çevresini,
- İtalyanlar** Antalya, Konya ve Muğla çevresini,
- Yunanlar** İzmir ve Doğu Trakya'yı işgal etti.

NOT: Bu anlaşma ile Osmanlı Devleti **filen** sona ermiştir.

İtilaf Devletlerinin donanmaları 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldi. O gün düşman gemilerini gören Mustafa Kemal "Geldikleri gibi giderler." diyerek bir mücadeleye gireceğinin işaretini verdi. Bu söz Mustafa Kemal'in vatanı kurtardığı kararlılığının bir göstergesidir.

Padişah ve Damat Ferit Paşa; işgallerin geçici olacağını düşünüyor ve halktan işgaller karşısında sakin kalmalarını, aşırı tepki vermemelerini istiyordu.

Mustafa Kemal Paşa ise Mondros Ateşkes Antlaşması'nın doğuracağı felaketi seziyor ve bu antlaşmanın en çok ülkeyi yabancı işgaline açık bırakan hükümlerine tepki gösteriyordu.

Mondros Ateşkes Antlaşması	İzmir'in İşgali	Samsun'a Çıkış	Havza Genelgesi	Amasya Genelgesi	Erzurum Kongresi	Sivas Kongresi	Amasya Görüşmeleri	Misakîmillî Kararları	TBMM'nin açılması	Sevr Barış Antlaşması
30 Ekim 1918	15 Mayıs 1919	19 Mayıs 1919	28-29 Mayıs 1919	22 Haziran 1919	23 Temmuz 1919	4-11 Eylül 1919	20-22 Ekim 1919	28 Ocak 1920	23 Nisan 1920	10 Ağustos 1920

Cemiyetler ve Kuvâ-yı Milliye

Kazanım Ders Notu - 7

» İzmir'in İşgal Edilmesi

- Mondros'un 7. maddesine, Paris Konferansı'nda kendilerine verilen haklara ve Wilson İlkelerine dayanan Yunanlar, İzmir'i işgal etmiştir.
- Yunanlara ilk kurşunu atan kişi Hasan Tahsin'dir.
- Yunanlar, Batı Anadolu'da kendi nüfuslarının daha fazla olduğunu iddia ediyorlardı. Ayrıca Türklerin Rumları öldürdüğü dünyaya yalan haberlerle duyuruyorlardı.
- Bu durum üzerine ABD önderliğinde bir heyet İzmir'e gönderildi.
- Heyetin başında ABD'li Amiral Bristol bulunmaktadır. Bu kişi kendi adıyla Amiral Bristol Raporu'nu yayımladı.

AMİRAL BRİSTOL RAPORU'NUN ÖNEMİ: Bu rapora göre Türk nüfusu daha fazladır ve Yunanlar Türkleri kaltetmektedir.

ÖNEMLİ: Türklerin haklı olduğunu dünyaya duyuran ilk belge Amiral Bristol Raporu'dur.

» Kuvâ-yı Milliye'nin Kurulması

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Anadolu'da yapılan işgallere karşı Türk halkı teşkilatlanarak millî direniş ruhunu ortaya çıkardı. İşgallere karşı vatanı koruma ve bağımsız yaşama isteği sonucunda oluşan bu direniş ruhuna Kuvâ-yı Milliye (millî kuvvetler) denilmiştir.

» Cemiyetler

Yararlı Cemiyetler

- Trakya Paşaeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti**
Yunanların Doğu Trakya'yı işgalini engellemek için kurulmuştur.
- İzmir Müdafa-i Hukuk Cemiyeti**
Yunanlara karşı kurulmuştur.
- Redd-i İlhak Cemiyeti**
Yunanların İzmir'i işgaline karşı kuruldu.
- Doğu Anadolu Müdafa-i Hukuk Cemiyeti**
Erzurum ve diğer doğu vilayetlerinin Ermenilere verilmesini engellemek amacıyla kuruldu.
- Trabzon Muafaza-i Hukuk Cemiyeti**
Pontus Rum Cemiyetinin zararlı faaliyetine karşı kurulmuştur.
- Kilikyalılar Cemiyeti**
Adana ve civarını (Çukurova) Fransızlara karşı savunmak üzere kurulmuştur.
- Milli Kongre Cemiyeti**
Basın ve yayın yoluyla ülkeyi savunmuştur. Kuvâ-yı Milliye kelimesini ilk kez kullanan cemiyettir. Ulusal bir cemiyettir.
- Anadolu Kadınları Müdafa-i Vatan Cemiyeti**
Mustafa Kemal'in isteği üzerine kadınlar tarafından Sivas ve çevresinin güvenliğini sağlamak üzere kurulmuştur.

NOT: Yararlı cemiyetler Milli Kongre hariç hepsi bölgelerdir. Tüm bu cemiyetler Sivas Kongresi'nde **Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti** adı altında birleştirilecektir.

Zararlı Cemiyetler

Milli Varlığa Düşman Cemiyetler

- Sulh ve Selameti Osmaniye Cemiyeti
- Teali İslâm Cemiyeti
- Kürt Teali Cemiyeti
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- Wilson Prensipleri Cemiyeti
- İngiliz Muhipleri Cemiyeti

Azınlıkların Kurduğu Cemiyetler

- Mavri Mira > Bizans'ı kurtmak
- Etnik-i Eterya > Bizans'ı kurtmak
- Pontus Rum > Trabzon ve çevresi

Ermenilerin Kurduğu Zararlı Cemiyetler

- Hınçak ve Taşnak > Doğu Anadolu
- Yahudilerin Kurduğu Zararlı Cemiyetler
- Alyans İsrailit ve Macabi= Yahudilerin kurduğu bu cemiyetler, Filistin'de bir Yahudi devleti kurmak için çalışılar.

NOT: Azınlıkların kurduğu bu cemiyetler, kendi din adamlarından ve İtilaf Devletlerinden destek almışlardır.

Mondros Ateşkes Antlaşması

İzmir'in İşgalî

Samsun'a Çıkış

Havza Genelgesi

Amasya Genelgesi

Erzurum Kongresi

Sivas Kongresi

Amasya Görüşmeleri

Misakîmillî Kararları

TBMM'nin açılması

Sevr Barış Antlaşması

30 Ekim 1918

15 Mayıs 1919

19 Mayıs 1919

28-29 Mayıs 1919

22 Haziran 1919

23 Temmuz 1919

4-11 Eylül 1919

20-22 Ekim 1919

28 Ocak 1920

23 Nisan 1920

10 Ağustos 1920

İstiklâl Yolculuğu

Kazanım Ders Notu - 8

» Samsun'a Çıkış

- Samsun ve çevresinde kargaşa vardı. İngilizlerden destek alan Rum çetelerinin saldıruları bölgede kargaşa doğuruyordu.
- İtilaf Devletleri ise yaşananlardan Müslüman halkı sorumlu tutuyor ve kargaşanın önlenmesi hâlinde bölgenin Mondros'un 7. madde sine dayanarak işgal edileceği tehdidine bulunuyorlardı.
- Bu tehditler karşısında Osmanlı Hükümeti, Mustafa Kemal Paşa'yı 9. Ordu Müfettişi olarak bölgeye göndermeye karar verdi.
- Mustafa Kemal Paşa'nın görevi, bölgede asayışi sağlamak ve halkın elindeki silahları toplamaktı. Onun amacı ise halkın bilinçlendirip örgütlemek olacaktır.

Bölgeye gelen M. Kemal hemen bir rapor yazdı.

Samsun Raporu

- Bölgedeki oylardan Rumlar sorumludur.
- İzmir'in işgalini haksızdır. Türk milleti bağımsızlık için hareket etmelidir.

Rapordan sonra Mustafa Kemal, Samsun İngilizlerin işgalii altında olduğu için Havza ilçesine geçti.

» Havza Genelgesi

- Mustafa Kemal, Havza'ya ulaştıktan sonra halkla toplantı yapmış, toplantı sonunda Havza Müdafa-i Hukuk Cemiyetinin açılmasını sağlamıştır. Mustafa Kemal, Havza'dan kolordu komutanlarına gizli bir telgraf göndermiştir.

Telgrafla göre;

- İşgallere karşı protesto mitingleri yapılacak.
- İtilaf Devletleri ve Osmanlı Hükümeti'ne işgalleri kıyan telgraflar çekilecek.
- Mitingler sırasında azınlıklara kötü davranışlar yapılmayacak.

Genelgenin önemi

- Kurtuluş Savaşı'nın ilk genelgesidir.
- Halkın işgallerden haberini olmuştur.
- Milli bilinç uyanmıştır.

» Amasya Genelgesi

İmzalayanlar

- Mustafa Kemal
- Rauf Bey
- Ali Fuat Paşa
- Refet Bey

Telgrafla onaylayanlar

- Kazım Karabekir
- Cemal Paşa

Genelgenin Maddeleri ve Yorumları

... Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.

Yorum: **Kurtuluş Savaşı'nın nedeni, gerekçesidir.**

... Osmanlı Hükümeti üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok olmuş gibi göstermektedir.

Yorum: **Kurtuluş Savaşı'nın ikinci gerekçesidir. Osmanlı Hükümeti ilk kez eleştirilmiştir.**

... Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

Yorum: **Kurtuluş Savaşı'nın amacı ve yöntemidir. Ayrıca ilk kez üstü kapalı milli egenlikten bahsedilmiştir. Bağımsızlık millete mal edilmek istenmiştir.**

... Milletin içinde bulunduğu durumu dünyaya duyurmak için her türlü baskından uzak, millî bir kurul oluşturulmalıdır.

Yorum: **Erzurum Kongresi'nde ilk kez kurulacak olan Temsil Heyetinin kurulması fikri ilk kez burada söylelenmiştir.**

... Anadolu'nun en güvenli yeri olan Sivas'ta millî bir kongre toplanacaktır. Kongreye katılmak üzere bütün sancaklardan halkın güvenini kazanmış üç temsilci belirlenerek en kısa zamanda Sivas'a gelmelidir. Bu çalışmalar gizli yapılmalı ve temsilciler gereken yerlerde kimliklerini gizleyerek seyahat etmelidir.

Yorum: **İtilaf Devletleri ve Osmanlı Hükümeti'nin kongreyi engelleme girişimleri önlenmek istenmiştir.**

NOT: Kurtuluş Savaşı'nın amacı, gerekçesi ve yöntemi ilk kez belirtilmiştir. Genelgenin sonra Mustafa Kemal askerlik görevinden istifa etmiştir.

Mondros Ateşkes Antlaşması

30 Ekim 1918

İzmir'in İşgalî

15 Mayıs 1919

Samsun'a Çıkış

19 Mayıs 1919

Havza Genelgesi

28-29 Mayıs 1919

Amasya Genelgesi

22 Haziran 1919

Erzurum Kongresi

23 Temmuz 1919

Sivas Kongresi

4-11 Eylül 1919

Amasya Görüşmeleri

20-22 Ekim 1919

Misakîmillî Kararları

28 Ocak 1920

TBMM'nin açılması

23 Nisan 1920

Sevî Barış Antlaşması

10 Ağustos 1920

İstiklâl Yolculuğu

Kazanım Ders Notu - 8

» Erzurum Kongresi

- Kazım Karabekir ve Doğu Anadolu Müdafâ-i Hukuk Cemiyetinin çabalarıyla toplanan kongrenin amacı Doğu'da bir Ermeni Devleti kurulmasını engellemektir.
- Mustafa Kemal kongreye katılmadan önce askerlik görevinden istifa etmiştir.

Toplanma amacı bakımından

- Bölgeseldir.
- Yereldir.
- Ulusaldır.
- Millidir.

Alınan Kararlar bakımından

Kongrenin Bazı Kararları ve Yorumları

- Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünmez.

Yorum: İlk kez millî sınırlardan bahsedilmiştir. Misakimillî'nin temeli atılmıştır.

- Osmanlı Hükûmeti vatanı koruyamaz ve istiklali sağlayamazsa geçici bir hükümet kurulacaktır.

Yorum: Doğu illerinin temsilcilerinden oluşan Temsil Heyeti ilk kez oluşturulmuştur.

- Kuvâ-yı Millîye'yi tek kuvvet olarak tanımak ve millî iradeyi hâkim kılmak esastır.

Yorum: Millî egemenlikten açıkça bahsedilmiş, kurtuluş millete mal edilmek istenmiştir.

- Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyetimizi ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez.

Yorum: Yabancı devletlerin iç işlerimize karışmalarının önüne geçilmek istenmiştir.

- Manda ve himaye kabul edilemez.

Yorum: Manda ve himayeye ilk kez karşı çıkmış, tam bağımsızlık vurgusu yapılmıştır.

- Mebusan Meclisinin hemen toplanması ve hükümet işlerinin meclis tarafından kontrol edilmesi gereklidir.

Yorum: Mebusan Meclisinin ilk kez açılması gerektiği söylemiştir.

- Sömürge amacı olmayan dış yardımlar kabul edilecektir.

Yorum: Tam bağımsızlık vurgusu yapılmıştır.

» Sivas Kongresi

Kongre Öncesi Yaşanan Bazı Sorunlar

- Elazığ Valisi Ali Galip'in kongreyi engellemeye girişimi: Önlandı.
- Kongre başkanı sorunu: Mustafa Kemal başkan seçilerek sorun çözüldü.
- Manda ve himaye sorunu: Kesin olarak reddedildi.

Kongrenin Bazı Kararları ve Yorumları

- Erzurum Kongresi'nin kararları aynen kabul edildi.

Yorum: Erzurum Kongresi'nin kararlarının ulusal olduğunu göstergesidir.

- Manda ve himaye kesin olarak reddedildi.

Yorum: Tam bağımsızlık amacı vurgulanmıştır.

- Temsil Heyetinin üye sayısı artırıldı ve bütün ülkeyi temsil eder hale getirildi.

Yorum: Temsil Heyeti ulusal bir kimlik kazanmıştır.

- Temsil Heyeti, Ali Fuat Paşa'yı Batı Cephesi Komutanı olarak atadı.

Yorum: Temsil Heyeti bir hükümet gibi hareket etmiş ve ilk kez yürütme yetkisini kullanmıştır.

- Halkı doğru bilinçlendirmek için İrade-i Milliye adıyla bir gazete çıkarıldı.

Yorum: Halkın bilinçlenmesi ve doğru bilgi alması amaçlanmıştır.

- Millî cemiyetler, Anadolu ve Rumeli Müdafâa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirildi.

Yorum: Kurtuluş Savaşı tek bir merkezden yönetilmeye başlanmıştır.

Kurtuluş Savaşı'nda birlik, beraberlik ve bütünlük sağlanmıştır.

Topyekûn ve ulusal mücadele anlayışı benimsenmiştir.

Mondros Ateşkes
Antlaşması

İzmir'in
İşgalî

Samsun'a
Çıkış

Havza
Genelgesi

Amasya
Genelgesi

Erzurum
Kongresi

Sivas
Kongresi

Amasya
Görüşmeleri

Misakimillî
Kararları

TBMM'nin
açılması

Sevr Barış
Antlaşması

30 Ekim 1918

15 Mayıs 1919

19 Mayıs 1919

28-29 Mayıs 1919

22 Haziran 1919

23 Temmuz 1919

4-11 Eylül 1919

20-22 Ekim 1919

28 Ocak 1920

23 Nisan 1920

10 Ağustos 1920

İstiklâl Yolculuğu

Kazanım Ders Notu - 8

» Amasya Görüşmeleri

- Temsil Heyeti, Sivas Kongresi'nden sonra Osmanlı Hükümeti ile her türlü iletişimini kesmiştir. Baskılara dayanamayan Damat Ferit Hükümeti istifa etmiştir.
- Damat Ferit'in istifası Temsil Heyetinin ilk siyasi başarısıdır.**
- Damat Ferit'in istifasından sonra Kurtuluş Savaşı'na daha ilmlî bakan Ali Rıza Paşa Hükümeti kurulmuştur.
- Ali Rıza Paşa, Mustafa Kemal ile görüşmesi için Bahriye Nazırı Salih Paşa'yi Amasya'ya göndermiştir.
- Mustafa Kemal ile Salih Paşa arasında gerçekleşen bu görüşmelere **Amasya Görüşmeleri (Amasya Protokolü)** denir.
- Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin kurulması ve Amasya Görüşmeleri, Temsil Heyeti açısından siyasi başarıdır.

Görüşmelerin Bazı Kararları ve Yorumları

- ... Türk vatanının bütünlüğü ve bağımsızlığı korunmalı.
- ... Azınlıklara siyasi hakimiyet ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilmemeli.
- ... Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti, hükümet tarafından tanınmalı.
- ... Mebusan Meclisinin açılması için derhal seçimler yapılmalı.
- ... Mebusan Meclisi, Anadolu'da güvenli bir yerde toplanmalı.
- ... Sivas Kongresi kararları Mebusan Meclisi tarafından onaylanmalı.

NOT: Amasya Görüşmeleri ile Osmanlı Hükümeti, Millî Mücadele'nin ve Temsil Heyetinin hukuki varlığını ilk kez resmen tanımış oldu.

NOT: Bu maddelerden sadece Mebusan Meclisinin toplanması ve seçimlerin serbestçe yapılması kararları Osmanlı Hükümeti tarafından kabul edilmiştir.

NOT: "Meclis güvenilir bir şehirde toplansın." denilmesinin amacı, meclisin baskından uzak ve rahat karar alabilmesi içindir.

» Temsil Heyetinin Ankara'ya Gelişî

- Amasya Görüşmelerinde Mebusan Meclisinin açılması kararlaştırılmıştı.
- Temsil Heyetinin İstanbul'un güvenli olmaması nedeniyle meclisin Anadolu'da bir şehirde açılması teklifi, Osmanlı Hükümeti tarafından reddedildi.
- Bu ortamda seçimler yapılmış ve Erzurum'dan milletvekili seçilen Mustafa Kemal, Mebusan Meclisi toplanmadan önce Temsil Heyeti üyeleri ve Millî Mücadele'ye destek veren komutanlarla Sivas'ta bir toplantı yaptı.
- Meclisin İstanbul'da toplanacağına anlaşılmış üzerine Mustafa Kemal, meclis çalışmalarını yakından takip edebilmek için 108 gün kaldığı Sivas'tan ayrılarak Ankara'ya geldi (27 Aralık 1919). Böylece Ankara Millî Mücadele'nin yönetim merkezi oldu.

Ankara'nın Millî Mücadele'nin Merkezi Olarak Seçilmesinin Nedenleri

- Ankara'nın merkezi bir konumda, işgal edilmemiş olması (Coğrafi faktör)
- Mebusan Meclisinin toplanacağı İstanbul'a yakın olması
- Millî Mücadele'yi destekleyen bir kolordunun olması (Askeri faktör)
- Batı Anadolu'daki mücadele alanına yakın olması (Askeri faktör)
- Ankara'ya demir yolu ulaşımının olması (Ulaşım faktörü)
- İstanbul ve diğer şehirlerle haberleşme imkanının daha fazla olması (İletişim faktörü)

Mondros Ateşkes Antlaşması	İzmir'in İşgalî	Samsun'a Çıkış	Havza Genelgesi	Amasya Genelgesi	Erzurum Kongresi	Sivas Kongresi	Amasya Görüşmeleri	Misakîmillî Kararları	TBMM'nin açılması	Sevr Barış Antlaşması
30 Ekim 1918	15 Mayıs 1919	19 Mayıs 1919	28-29 Mayıs 1919	22 Haziran 1919	23 Temmuz 1919	4-11 Eylül 1919	20-22 Ekim 1919	28 Ocak 1920	23 Nisan 1920	10 Ağustos 1920

Bir Milletin Yemini: Misakimillî

» Son Osmanlı Mebusan Meclisinin Toplanması

- Amasya Görüşmelerinden sonra;
- Mebusan Meclisi için seçimler yapıldı.
 - Seçimleri %80 oranda Milli Mücadele yanlıları kazandı.
 - Mustafa Kemal, Erzurum'dan milletvekili seçildi.
 - Samsun'a çıkıştan seçimlerin yapıldığı ana kadar İtilaf Devletleri Milli Mücadele yanlıları için ciddi önlem almamıştır. Bunun nedeni, Milli Mücadele'yi küçümsemeleridir.
 - Mustafa Kemal, kazanan vekilleri Ankara'da toplamış ve Mebusan Meclisinde şu istekleri kabul ettirmelerini istemiştir.

Mustafa Kemal'in vekillerden istekleri

Beni Mebusan Meclisi başkanı seçerim.	Birlikteyi sağlamak adına Müdafaai Hukuk Grubunu kurun.	Erzurum ve Sivas Kongrelerinin kararlarından oluşan Misakimillîyi kabul edin.
Amaç	Sonuç	Sonuç

- Meclisin kapatılması durumunda başka bir yerde meclisi açabilmektir.
- İstanbul'da toplanan Mebusan Meclisi, Felah-ı Vatan grubunun teklifi ile **Misakimillî (Millî Yemin)** adı verilen ve **millî sınırlarımızın neresi olduğunu belirten** kararları kabul etti.

» Misakimillî Kararları

- Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalandığı sırada işgal edilmemiş olan bölgelerin tümü, ayrılmaz bir bütündür.

Yorum: Millî sınırlar çizilmiş ve vatanın bütünlüğü vurgulanmıştır.

- İşgal altındaki Arap halkları, özgürce verecekleri oylarla kendi geleceklerine kendileri karar vermelidir.
- Kendi istekleriyle ana vatana katılmış olan Kars, Ardahan ve Batum için gerekirse tekrar halk oylaması yapılabilir.
- Batı Trakya'nın durumu, orada yaşayan halkın serbestçe verecekleri oylarla belirlenmelidir.

Yorum: Ulusal egemenlik vurgusu yapılmıştır.

- İstanbul şehri ve Marmara'nın güvenliği sağlanmalıdır. Boğazların dünya ticarete açılmasına Osmanlı Devleti ile ilgili devletler birlikte karar vereceklerdir.

Yorum: Boğazların güvenliği, egemenliği sağlanmak istenmiştir.

- Tam bağımsızlığın sağlanması için millî ve ekonomik gelişmemizi engelleyen her türlü siyasi, adli ve mali sınırlamalar kaldırılmalıdır.

Yorum: Tam bağımsızlık vurgusu yapılmıştır.

Yorum: Kapitülasyonların kaldırılması istenmiştir.

- Azınlıkların hakları, yabancı devletlerdeki Müslümanların da aynı haklardan yararlanması şartı ile tanınacak ve sağlanacaktır.

Yorum: Ülkeler arası eşitlik (denklik) ilkesi benimsenmiştir.

» Misakimillî'nin Önemi

- Misakimillî, Erzurum ve Sivas Kongre kararlarının Mebusan Meclisi tarafından onaylandığının kanıdır.
- Milli Mücadele'nin siyasi programıdır.
- Millî sınırlarımız bu belgeyle çizildi.
- Vatanın bütünlüğüne vurgu yapılmıştır.
- Kapitülasyonlara karşı çıkmıştır.
- Uluslararası eşitlik vurgulanmıştır.

Misakimillî Kararlarının kabul edilmesinden sonra İtilaf devletleri;

- Mebusan Meclisini kapattılar.
- İstanbul'u resmen işgal ettiler.
- Bazı milletvekillerini tutuklayıp sürgüne gönderdiler.
- Damat Ferit'i tekrar görevde getirdiler.

NOT: Kurtulmayı başaran bazı milletvekilleri Mustafa Kemal'in çağrısıyla Ankara'ya gelip TBMM'ye katılmışlardır.

NOT: İstanbul'un işgal edilmesi ve meclisin kapatılması Mustafa Kemal'in ileri görüşlülüğünü kanıtlamıştır.

Mondros Ateşkes Antlaşması	İzmir'in İşgali	Samsun'a Çıkış	Havza Genelgesi	Amasya Genelgesi	Erzurum Kongresi	Sivas Kongresi	Amasya Görüşmeleri	Misakimillî Kararları	TBMM'nin açılması	Sevr Barış Antlaşması
30 Ekim 1918	15 Mayıs 1919	19 Mayıs 1919	28-29 Mayıs 1919	22 Haziran 1919	23 Temmuz 1919	4-11 Eylül 1919	20-22 Ekim 1919	28 Ocak 1920	23 Nisan 1920	10 Ağustos 1920

Büyük Millet Meclisinin Açılması

» Büyüyük Millet Meclisinin Açılması

Mustafa Kemal, İstanbul'un işgal edilerek Mebusan Meclisinin dağıtılmaması üzerine, ulusal egemenliği hâkim kılmak, vatanın bütünlüğünü koruyarak tam bağımsızlığı sağlamak için harekete geçti. Kolordu komutanlarına ve valilere yolladığı telgraflarda;

- Temsil Heyetinin Anadolu'daki tek yetkili makam olduğunu
- Yeniden seçim yapılması gerektiğini
- Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip meclisin toplanacağını
- Dağıtılan Mebusan Meclisindeki milletvekillerinin yeni meclise katılabileceklerini bildirdi.

Mustafa Kemal, dağıtılan Mebusan Meclisi milletvekillerine Ankara'daki Büyük Millet Meclisinde yer vermekle milli irade ve ulus egemenliğine önem verdiği bir kez daha kanıtlamıştır.

Yapılan seçimlerden sonra **23 Nisan 1920 tarihinde**, Ankara'da, Hacı Bayram Camisinde kılınan Cuma namazının ardından dualar eşliğinde **Büyük Millet Meclisi açıldı**. **Mustafa Kemal, meclis başkanlığına seçildi**.

» BMM'nin Özellikleri

- Savaş dönemi meclisidir. Bundan dolayı ilk seçimlerden sonra seçimlere gidilmemiştir.
- Savaş dönemi olduğundan gündemde **inkılâplar olmamıştır**. Yaptığı tek inkılâp, sultanatın kaldırılmasıdır.
- **Güçler birliği** ilkesini benimsemiştir. Amaç savaş zamanında hızlı karar alabilmektir.
- **Meclis hükümeti sistemi** benimsenmiştir. Meclisin başkanı aynı zamanda hükümetin de başkanıdır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte kabine hükümeti sistemine geçilecektir.
- **Kurucu bir meclistir**. Anayasa hazırlayan meclislere kurucu meclis denir. 1921 Anayasasını hazırlamıştır.
- Azınlıkların yer almadığı bir meclistir.
- Savaş sırasında birlik ve beraberliği bozmamak için **siyasi partiler kurulmamıştır**. Sadece gruplar vardır.
- Üyeleri İstiklal Mahkemelerinde görev almıştır. Üyelerinin mahkemedede görev alması BMM'nin **yargı gücünü** kullandığını gösterir.

» BMM'ye Karşı Çıkarılan Ayaklanmalar

Azınlıkların çıkardığı ayaklanmalar	• Ermeni ayaklanması • Rum ayaklanması • Ahmet Anzavur Ayaklanması • Kuvâ-yı İnzibatiye (Hilafet Ordusu) Ayaklanması
Osmanlı Hükümeti'nin çıkardığı ayaklanmalar	• Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı • Afyon Ayaklanması • Konya Ayaklanması • Yozgat Ayaklanması • Milli Asireti Ayaklanması
Osmanlı Hükümeti ve İtilaf Devletleri iş birliğiyle çıkarılan ayaklanmalar	• Çerkez Ethem • Demirci Mehmet Efe
Kuvâ-yı Milliye liderlerinin çıkardığı ayaklanmalar	

İsyancılar Karşısında Meclisin Aldığı Önlemler

- Ayaklanmaları bastırmak için **Hiyanet-i Vataniye Kanunu'nu** çikarttı. Bu kanun ile meclisin otoritesi artmıştır (Yasama yetkisi).
- Ayaklananları cezalandırmak için **İstiklal Mahkemelerini** kurdu. Milletvekilleri bu mahkemelerde görev aldı (Yargı yetkisi).
- Şeyhülislamın fetvalarına karşılık Ankara Müftüsü Rıfat Hoca'ya (Börekçi) **karşı fetvalar** hazırlatıldı.
- Halkı doğru bilinçlendirmek için **basın yayın yoluna** başvuruldu. Bunun için Anadolu Ajansı ve Hâkimiyet-i Milliye gazetesinden yararlanıldı.

Mondros Ateşkes Antlaşması

İzmir'in İşgali

Samsun'a Çıkış

Havza Genelgesi

Amasya Genelgesi

Erzurum Kongresi

Sivas Kongresi

Amasya Görüşmeleri

Misakımillî Kararları

TBMM'nin açılması

Sevr Barış Antlaşması

30 Ekim 1918

15 Mayıs 1919

19 Mayıs 1919

28-29 Mayıs 1919

22 Haziran 1919

23 Temmuz 1919

4-11 Eylül 1919

20-22 Ekim 1919

28 Ocak 1920

23 Nisan 1920

10 Ağustos 1920

Geçersiz Bir Antlaşma: Sevr Antlaşması

Kazanım Ders Notu - 11

» Sevr Antlaşması Öncesi

- İtilaf Devletleri, I. Dünya Savaşı'nın yenilen devletleriyle **Paris Barış Konferansı'nda** çok ağır şartlar taşıyan barış anlaşmaları imzaladılar.
- Ancak Osmanlı Devleti ile imzalanacak anlaşma şartlarında görüş birliğine varamadılar ve bu şartların daha sonra görüşülmemesine karar verdiler.
- Osmanlı Devleti ile imzalanacak anlaşma şartlarını belirlemek için İngiltere, Fransa ve İtalya birkaç kez daha bir araya geldilerse de ortak bir karara varamadılar. Yine de bu süreçte İstanbul'u işgal edip **Osmanlı Devleti'ni baskı altında tutmaya** çalışılar.
- İtilaf Devletleri son olarak İtalya'nın **San Remo** şehrinde yeni bir konferans topladılar. Oldukça kalabalık olan konferansta herkesin bir amacı vardı. **Ortak amaçları ise Osmanlı Devleti'ni parçalamak** hatta tarih sahnesinden silmektı.
- Osmanlı tarafının görüşünü almaya dahi gerek duymadılar. Konferans sonunda bir anlaşma taslağı hazırlayıp Osmanlı yönetimine sundular.
- Osmanlı yöneticileri, **çok ağır şartlar taşıyan bu anlaşmayı** başlangıçta reddetseler de artan baskılar sonucu imzalamak zorunda kaldılar.

» Sevr Barış Antlaşması

Siyasi Egemenliğimizi Kısıtlayan Maddeleri:

- Doğu Trakya, Batı Anadolu ve Ege adaları Yunanistan'a bırakılacak.
 - Suriye Fransa'ya, Arabistan ve Irak İngiltere'ye, Güneybatı Anadolu, Rodos ve On İki Ada İtalya'ya bırakılacak.
 - Doğu Anadolu'da iki yeni devlet kurulacak.
 - İstanbul, Osmanlı'nın başkenti olarak kalacak fakat azınlıkların hakları gözetilmezse şehir Türklerin elinden alınacak.
 - Azınlıkların hakları genişletilecek.
- Amaç:** Azınlıkları bahane ederek iç işlerimize karışmaktadır.
- Boğazlar; içinde Türklerin bulunmadığı uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek, savaş zamanı dahi bütün gemilere açık olacak. Bu komisyonun ayrı bütçesi ve bayrağı olacak.

Askeri Açıdan Bizi Kısıtlayan Maddeleri:

- Zorunlu askerlik kaldırılacak, asker sayısı sınırlanılacak ve ordunun ağır silahı olmayacak.
- Ekonomik (Mali, İktisadi) Olarak Bizi Kısıtlayan Maddeleri:**
- Osmanlı Devleti savaş tazminatı ödeyecek.
 - Kapitülasyonlardan bütün devletler faydalananacak.
 - Osmanlı Devleti'nin maliyesi İtilaf Devletlerinin denetiminde olacak.

NOT: Sevr anlaşması hukuki geçersiz bir anlaşmadır. Kanun-i Esasi'ye göre bir anlaşmanın geçerli olabilmesi için Mebusan Meclisi tarafından onaylanması gerekiyordu. Oysa Misakimillî Kararları sonrasında Mebusan Meclisi kapatılmıştı.

NOT: Bu anlaşmayı imzalayanları TBMM vatan haini ilan etmiştir.

NOT: Bu anlaşma Türk milletine bağımsızlık duygusu aşılamıştır.

NOT: Sevr'in imzalanması Mustafa Kemal'in ve TBMM'nin haklılığını da göstermiştir.

Mondros Ateşkes Antlaşması	İzmir'in İşgalİ	Samsun'a Çıkış	Havza Genelgesi	Amasya Genelgesi	Erzurum Kongresi	Sivas Kongresi	Amasya Görüşmeleri	Misakimillî Kararları	TBMM'nin açılması	Sevr Barış Antlaşması
30 Ekim 1918	15 Mayıs 1919	19 Mayıs 1919	28-29 Mayıs 1919	22 Haziran 1919	23 Temmuz 1919	4-11 Eylül 1919	20-22 Ekim 1919	28 Ocak 1920	23 Nisan 1920	10 Ağustos 1920

8.SINIF

3.ÜNİTE

DERS NOTLARI

Kurtuluş Savaşı'nda Cepheler: Doğu ve Güney Cepheleri

Kazanım Ders Notu - 12

Doğu Cephesi	Güney Cephesi	Batı Cephesi
Ermenilerle savaşıldı.	Fransızlarla savaşıldı.	Yunanlarla savaşıldı.
Kazım Karabekir Paşa önderliğinde Osmanlı'dan kalan düzenli ordu TBMM adına savaştı.	Düşmana karşı yerel halkın oluşturduğu sivil silahlı direniş güçleri olan Kuvâ-yı Milliye savaştı.	İlk önce Kuvâ-yı Milliye güçleri ile mücadele başlasa da TBMM'nin kuruluşu düzenli ordu bu cephe de savaştı.
3 Aralık 1920'de imzalanan Gümrü Barış Antlaşması ile Doğu Cephesi kapandı.	1921 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile Güney Cephesi kapandı.	Mudanya Ateşkes Antlaşması ile Batı Cephesi kapandı.

» Doğu Cephesi

- Doğu Cephesi'nde TBMM, Ermenilerle savaştı.
- TBMM adına 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir savaştı.
- Savaşı Türk ordusu kazandı.
- Savaş, Gümrü Barış Antlaşması ile sona erdi.

Gümrü Barış Antlaşması'nın Maddeleri ve Önemi

- Ermeniler, Doğu Anadolu'daki iddialarından vazgeçecektir.
- Kars, İğdır, Sarıkamış Türkiye'ye verilecek; Aras Nehri ve Çıldır Gölü sınır olacak.
- Ermenistan, Türkiye'ye karşı düşmanca tavırlarda bulunmayacak.
- Ermenistan, Türkiye'ye karşı diğer devletlerle yaptığı tüm anlaşmaları geçersiz sayacak.
- Türklere karşı silah kullanmayan Ermeniler isterse 6 ay içinde Türkiye'ye geri gelebilecek.
- TBMM tarafından istenirse Ermenistan'a yardım yapılacak.

Gümrü Barış Antlaşması'nın Önemi

- Doğu Cephesi kapandı. İlk kapanan cephe.
- TBMM'nin ilk askeri ve siyasi başarısıdır.
- Sevr'i reddeden, TBMM'yi tanıyan ve Misakimillîyi kabul eden ilk devlet Ermenistan oldu.

» Güney Cephesi

- TBMM, Fransa ve Ermenilerle savaştı.
- Bu cephede düzenli bir ordu savaşmamıştır.
- Kuvâ-yı Milliye denilen halk güçleri savaşmıştır. TBMM, sadece az sayıda subay ve silah yardımı göndermiştir.
- Bu cephede halk kendi kurtuluşunu sağlayacaktır. Güney Cephesi'nde sırasıyla kurtarılan şehirler;
- Antep > Şahin Bey > 1921 > Gazi unvanı**
- Maraş > Sütçü İmam > 1973 > Kahraman unvanı**
- Urfa > Yzb. Ali Saip > 1984 > Şanlı unvanı**
- Başarısız olan Fransızlar, Batı Cephesi'nde Yunanların başarılı olmasını beklemeye geçtiler.
- Batı Cephesi'nde Yunanlar başarısız olunca Sakarya Savaşı'ndan sonra imzalanan 1921 Ankara Antlaşması ile bu cephe kapanacaktır.

Ankara Antlaşması'nın Önemi

- Güney Cephesi kapandı.
- Hatay hariç bütün güney topraklarımız kurtarılmıştır.
- İlk defa bir İtilaf Devleti Sevr'deki haklarından vazgeçmiş ve Misakimillîyi tanımıştır.

Güney Cephesi'nin açılması	Doğu Cephesi'nin açılması	Batı Cephesi'nin açılması	I. İnönü Savaşı	II. İnönü Savaşı	Kütahya - Eskişehir Muh.	Maarif Kongresi	Sakarya Meydan Savaşı	Büyük Taarruz	Mudanya Ateşkes Ant.	Lozan Barış Antlaşması
1919	1919	1919	6 Ocak 1921	23 Mart 1921	10 Temmuz 1921	15 Temmuz 1921	23 Ağustos 1921	26 Ağustos 1922	11 Ekim 1922	24 Temmuz 1923

Kurtuluş Savaşı'nda Cepheler: Batı Cephesi

Kazanım Ders Notu - 13

» Düzenli Orduya Geçiş

- Mondros'tan sonra ordu dağıtıldığı için halk, kendi kurtuluşunu Kuvâ-yı Millîye güçleri oluşturarak yapmıştır.
- Düzenli ordu kuruluncaya kadar bu birlikler, düşmanı oyalasa da işgalleri durduramıyordu.
- Gediz'de yapılan taarruzda başarısız olunması, düzenli orduya geçiş hızlandırdı.

Düzenli Orduya Geçişin Nedenleri

- Kuvâ-yı Millîye birliklerinin düşmana zarar verse de düşmanı ülkeden atmada yetersiz kalması
- Bazı Kuvâ-yı Millîye birliklerinin merkezden gelen emirleri dinlememesi, başına buyruk hareketlerde bulunması
- Kuvâ-yı Millîye liderlerinden bazılarının TBMM'ye karşı ayaklananları hükkük dışı yollarla cezalandırması ve bu durumun halkta endişe uyandırması
- Bazı Kuvâ-yı Millîye birliklerinin ihiyaçlarını halktan zorla almaya başlaması ve halkta güvensizlik yaratması

» Birinci İnönü Savaşı

TBMM

Yunanlar

- Bu savaştan önce Çerkez Ethem ayaklanmasıdır.
- Yunanlar bu fırsatın yararlanarak saldırılmıştır.
- İsmet Paşa'nın komutasındaki Türk ordusu ile Yunanlar arasında yapılan savaşı Türk ordusu kazandı.

Savaşın Sonuçları

- TBMM'nin kurduğu ordunun ilk askeri başarısıdır.
- Düzenli orduya ve TBMM'ye olan güven arttı.
- Çerkez Ethem ayaklanması bastırıldı.
- İsmet Paşa, "generallik" rütbesine yükseltildi.
- Teşkilat-ı Esasiye (1921 Anayasası) kabul edildi.
- Afganistan ile dostluk antlaşması imzalandı.
- Londra Konferansı düzenlendi.
- İstiklal Marşı kabul edildi.
- Moskova Antlaşması imzalandı.
- İstiklal Marşı'nın yazılma amacı, savaşta orduya ve halka moral vermektedir. TBMM'nin İstiklal Marşı ve anayasa hazırlaması, bir devlet gibi hareket ettiğini gösterir.

» Londra Konferansı

- İtilaf Devletleri Yunanlara zaman kazandırmak ve Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek için bu konferansı düzenlediler. İlk önce sadece Osmanlı Hükümeti davet edildi. İtalya'nın ara buluculuğu ve TBMM'nin kararlığı ile Ankara Hükümeti de davet edildi.
- İtilaf Devletlerinin hem Ankara'yı hem İstanbul'u birlikte çajırmasının nedeni; iki gücü birbirine düşürüp Sevr'i kabul ettirmektir.

Sonuç alınmayacağını bilmemize rağmen katılma nedenimiz;

- 1) Bariçıl olduğumuzu dünyaya göstermek
- 2) Misakîmillîyi dünyaya duyurmak

Londra Konferansı'na Katılanlar

Türk Milleti Adına

İtilaf Devletleri

• TBMM (Bekir Sami Bey)	• İngiltere
• Osmanlı Hükümeti (Tevfik Paşa)	• İtalya
	• Fransa
	• Yunanistan

Sonuç: Tevfik Paşa sözü Bekir Sami'ye vererek İtilaf Devletlerinin planlarını bozdu. Toplantı hiçbir sonuç alınmadan bitti.

Önemli: Londra Konferansı ile İtilaf Devletleri, TBMM'nin varlığını resmen kabul ettiler.

Güney Cephe-
si'nin açılması

Doğu Cephe-
si'nin açılması

Batı Cephe-
si'nin açılması

I. İnönü
Savaşı

II. İnönü
Savaşı

Kütahya - Eski-
şehir Muh.

Maarif
Kongresi

Sakarya Mey-
dan Savaşı

Büyük
Taarruz

Mudanya
Ateşkes Ant.

Lozan Barış
Antlaşması

1919

1919

1919

6 Ocak 1921

23 Mart 1921

10 Temmuz 1921

15 Temmuz 1921

23 Ağustos 1921

26 Ağustos 1922

11 Ekim 1922

24 Temmuz 1923

Kurtuluş Savaşı'nda Cepheler: Batı Cephesi

Kazanım Ders Notu - 13

» Moskova Antlaşması

- TBMM ile Sovyet Rusya arasında imzalanmıştır.
- Osmanlı ile Çarlık Rusya arasında imzalanan anlaşmalar geçersiz sayılacaktır.

Yorum: İki ülkede yeni rejimlerin ortaya çıktığını göstermektedir.

- Taraflardan birinin tanımadığı anlaşmayı diğeri de tanımayacaktır.

Yorum: Sevr'i reddeden ve Misakımillî'yi kabul eden ilk Avrupalı devlet Sovyet Rusya olacaktır. İki devlet dış politikada birlikte hareket etme kararları almıştır.

- Sovyet Rusya, kapitülasyon haklarından vazgeçecektir.

Yorum: Ekonomik bağımsızlık vurgusu yapılmıştır.

- Sovyet Rusya, TBMM'ye silah ve para yardımı yapacaktır.

Yorum: Batum, Gürcistan'a verilecektir.

Yorum: Misakımillî'den ilk taviz verilmiştir.

» Dostluk Antlaşması

I. İnönü Savaşı sonrası imzalanan antlaşmaya göre;

- Büyük Millet Meclisi Hükümeti, Afganistan'ın bağımsızlığını tanımıştır.
- Taraflardan biri saldırıyla uğrarsa diğeri öbürüne yardım edecektir.
- Büyük Millet Meclisi Hükümeti, Afganistan'a kültürel açıdan yardım etmemi, subay ve öğretmen göndermemi garanti etmiştir.
- **Misakımillî'yi tanıyan ilk Müslüman ülke Afganistan'dır.**
- Meclisin Afganistan'a öğretmen göndermesi eğitim ve kültürel, subay göndermesi askeri, antlaşma imzalaması siyasi açıdan iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmiştir.

» İkinci İnönü Savaşı

• Londra Konferansı'nda umduğunu bulamayan Yunanlar tekrar saldırıyla geçti.

- İsmet Paşa komutasındaki Türk ordusu ile Yunanlar arasında yapılan savaşı Türk ordusu kazandı.
- TBMM'ye ve düzenli orduya güven arttı.
- Mustafa Kemal, İsmet Paşa'ya bir telgraf çekerek "Siz orada sadece düşmanı değil, milletin makûs (kötü) giden talihini de yendiniz." sözünü bu savaştan sonra söylemiştir.
- İtalya ve Fransa, Anadolu'yu terk etme hazırlığına başladı.
- Bu savaştan sonra ordumuz Aslıhanlar ve Dumlupınar'da Yunanlara saldırısalar da başarısız oldu.

» Kütahya Eskişehir Muharebeleri

• Türk kuvvetleri ile Yunan kuvvetleri arasında yapılan bu muharebeleri Yunanlar kazandı.

• Daha fazla kayıp verilmemesi için ordumuz, Mustafa Kemal'in emriyle Sakarya Nehri'nin doğusuna çekildi.

• Afyon, Kütahya ve Eskişehir kaybedildi.

• Yenilgiden Mustafa Kemal sorumlu tutuldu.

• Asker kaçakları arttı ve orduya güven azaldı.

• Meclisin Kayseri'ye taşınması gündeme geldi.

• Mustafa Kemal sorumluluğu üstlenmek ve daha hızlı karar almak için TBMM'nin yasama ve yürütme yetkililerini almak istedı.

• Çıkarılan Başkomutanlık Yasası ile meclisin bütün yetkileri üç aylığına Mustafa Kemal'e devredildi.

• Başkomutan olan Mustafa Kemal, askerlik mesleğine geri dönmüştür.

• Başkomutan Mustafa Kemal, Sakarya Savaşı öncesi ordunun ihtiyaçlarını halktan karşılamak için Tekâlif-i Millîye Emirlerini yayımlamıştır.

Güney Cephe-
si'nin açılması

Doğu Cephe-
si'nin açılması

Batı Cephe-
si'nin açılması

I. İnönü
Savaşı

II. İnönü
Savaşı

Kütahya - Eski-
şehir Muh.

Maarif
Kongresi

Sakarya Mey-
dan Savaşı

Büyük
Taarruz

Mudanya
Ateşkes Ant.

Lozan Barış
Antlaşması

1919

1919

1919

6 Ocak 1921

23 Mart 1921

10 Temmuz 1921

15 Temmuz 1921

23 Ağustos 1921

26 Ağustos 1922

11 Ekim 1922

24 Temmuz 1923

Maarif Kongresi ve Tekalif-i Milliye Emirleri

Kazanım Ders Notu - 14

» Maarif Kongresi

- Kütahya-Eskişehir Muharebeleri devam ederken Ankara'da daha önceden planlanan Maarif (Eğitim) Kongresi'nin ertelenmesi gündeme gelmiştir.
- Ancak kalkınmanın akıl ve bilim önderliğinde gerçekleştirileceğine inanan Mustafa Kemal "Cehaletle savaş, düşmanla savaşmaktan daha az önemli değildir." diyerek Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey'in erteleme önerisini kabul etmeyip kongreye katılmıştır.

Kongrenin Sonuçları

- Yeni Türk Devleti'nin eğitim politikaları belirlenmiştir.
- Milli ve çağdaş eğitimimin temelleri atılmıştır.
- Maarif, eğitim anlamına gelmektedir. Maarif Kongresi, Kütahya Eskişehir Muharebeleri sırasında toplanmıştır.
- Bu kongrenin toplanması Mustafa Kemal'in eğitime verdiği önemi göstermektedir.

» Tekalif-i Milliye Emirleri

- Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktalarından olan Sakarya Meydan Muharebesi öncesi Başkomutan Mustafa Kemal, ordunun ihtiyaçlarını karşılamak ve orduyu Sakarya Savaşı'na hazırlamak için meclisin kendisine verdiği yetkiye kullanarak "Millî Yükümlülük" anlamına gelen on maddeden oluşan Tekâlif-i Milliye Emirlerini yayımladı. Bu emirlerle ordunun silah, cephane, yiyecek, içecek, kıyafet ve ulaşım aracı gibi ihtiyaçları karşılanması istenmiştir.

Tekalif-i Milliye Emirleri şunlardır:

- Her ilçede bir tane Tekâlif-i Milliye Komisyonu kurulacak.
- Halk, elindeki silah ve cephaneyi 3 gün içinde komisyon'a teslim edecek.
- Her aile, bir askeri giydirecek.
- Yiyecek ve giyeceklerin % 40'ına el konacak ve bunların karşılığı daha sonra geri ödenecek.
- Tüccarların elindeki her türlü giyim eşyasının % 40'ına el konacak ve bunların karşılığı daha sonra geri ödenecek.
- Her türlü makineli aracın % 40'ına el konacak.
- Halkın elindeki binek hayvanlarının ve taşıt araçlarının % 20'sine el konacak.
- Sahipsiz bütün mallara el konacak.
- Tüm demirci, dökümcü, nalbant, terzi ve marangoz gibi ustalar ordunun emrinde çalışacak.
- Halkın elindeki araçlar ayda bir defa olmak üzere 100 km'lik mesafeye ücretsiz askeri ulaşım yapacak.

Güney Cephe-
si'nin açılması

Doğu Cephe-
si'nin açılması

1919

1919

Batı Cephe-
si'nin açılması

1919

1919

I. İnönü
Savaşı

6 Ocak 1921

6 Ocak 1921

II. İnönü
Savaşı

23 Mart 1921

23 Mart 1921

Kütahya - Eski-
şehir Muh.

10 Temmuz 1921

10 Temmuz 1921

Maarif
Kongresi

15 Temmuz 1921

15 Temmuz 1921

Sakarya Mey-
dan Savaşı

23 Ağustos 1921

23 Ağustos 1921

Büyük
Taarruz

26 Ağustos 1922

26 Ağustos 1922

Mudanya
Ateşkes Ant.

11 Ekim 1922

11 Ekim 1922

Lozan Barış
Antlaşması

24 Temmuz 1923

24 Temmuz 1923

Maarif Kongresi ve Tekalif-i Milliye Emirleri

Kazanım Ders Notu - 14

» Maarif Kongresi

- Kütahya-Eskişehir Muharebeleri devam ederken Ankara'da daha önceden planlanan Maarif (Eğitim) Kongresi'nin ertelenmesi gündeme gelmiştir.
- Ancak kalkınmanın akıl ve bilim önderliğinde gerçekleştirileceğine inanan Mustafa Kemal "Cehaletle savaş, düşmanla savaşmaktan daha az önemli değildir." diyerek Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey'in erteleme önerisini kabul etmeyip kongreye katılmıştır.

Kongrenin Sonuçları

- Yeni Türk Devleti'nin eğitim politikaları belirlenmiştir.
- Milli ve çağdaş eğitimin temelleri atılmıştır.
- Maarif, eğitim anlamına gelmektedir. Maarif Kongresi, Kütahya Eskişehir Muharebeleri sırasında toplanmıştır.
- Bu kongrenin toplanması Mustafa Kemal'in eğitime verdiği önemi göstermektedir.

» Tekalif-i Milliye Emirleri

- Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktalarından olan Sakarya Meydan Muharebesi öncesi Başkomutan Mustafa Kemal, ordunun ihtiyaçlarını karşılamak ve orduyu Sakarya Savaşı'na hazırlamak için meclisin kendisine verdiği yetkiye kullanarak "Millî Yükümlülük" anlamına gelen on maddeden oluşan Tekâlif-i Milliye Emirlerini yayımladı. Bu emirlerle ordunun silah, cephane, yiyecek, içecek, kıyafet ve ulaşım aracı gibi ihtiyaçları karşılanması istenmiştir.

Tekalif-i Milliye Emirleri şunlardır:

- Her ilçede bir tane Tekâlif-i Milliye Komisyonu kurulacak.
- Halk, elindeki silah ve cephaneyi 3 gün içinde komisyon'a teslim edecek.
- Her aile, bir askeri giydirecek.
- Yiyecek ve giyeceklerin % 40'ına el konacak ve bunların karşılığı daha sonra geri ödenecek.
- Tüccarların elindeki her türlü giyim eşyasının % 40'ına el konacak ve bunların karşılığı daha sonra geri ödenecek.
- Her türlü makineli aracın % 40'ına el konacak.
- Halkın elindeki binek hayvanlarının ve taşıt araçlarının % 20'sine el konacak.
- Sahipsiz bütün mallara el konacak.
- Tüm demirci, dökümcü, nalbant, terzi ve marangoz gibi ustalar ordunun emrinde çalışacak.
- Halkın elindeki araçlar ayda bir defa olmak üzere 100 km'lik mesafeye ücretsiz askeri ulaşım yapacak.

Güney Cephe-
si'nin açılması

Doğu Cephe-
si'nin açılması

Batı Cephe-
si'nin açılması

I. İnönü
Savaşı

II. İnönü
Savaşı

Kütahya - Eski-
şehir Muh.

Maarif
Kongresi

Sakarya Mey-
dan Savaşı

Büyük
Taarruz

Mudanya
Ateşkes Ant.

Lozan Barış
Antlaşması

1919

1919

1919

6 Ocak 1921

23 Mart 1921

10 Temmuz 1921

15 Temmuz 1921

23 Ağustos 1921

26 Ağustos 1922

11 Ekim 1922

24 Temmuz 1923

Direnişten Dirilişe: Sakarya'dan Büyük Taarruz'a

Kazanım Ders Notu - 15

» Sakarya Meydan Muharebesi

TBMM Yunanlar

- Mustafa Kemal'in Başkomutan olarak yönettiği bu savaşı Türk ordusu kazandı.
- "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır ve o satılık bütün vatandır." sözü savaşın gidişatını değiştirmiştir ve Mustafa Kemal'in askeri dehasını bir kez daha gözler önüne sermiştir.
- İtalyanlar, Sakarya Savaşı'ndan sonra Anadolu'yu terk etti.
- Fransa ile 1921 Ankara Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma ile Güney Cephesi resmen kapanmış ve Hatay hariç tüm güney topraklarımıza kurtardık. Hatay'ın topraklarımıza dışında kalması Misakımillî'den verilen ikinci tavizdir.
- Ukrayna ile dostluk antlaşması imzalandı.
- Mustafa Kemal'e "gazilik" unvanı ile "mareşallık" rütbesi verildi.
- Kafkas ülkeleri ile (Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan) Kars Antlaşması imzalandı.
- Kars Antlaşması ile bugünkü doğu sınırımız kesin olarak çizildi.
- İngiltere ile esir değişim antlaşması imzalandı.
- Türkler saldırıyla, Yunanlar savunmaya geçti.

» Büyük Taarruz

TBMM Yunanlar

- İtilaf Devletleri ile ateşkes ve barış görüşmeleri olsa da tatmin edici neticeler alınmayınca Türk ordusu taarruz hazırlıklarına başladı.
- Savaş öncesinde M. Kemal'in başkomutanlık yetkisi süresiz olarak uzatıldı.
- 26 Ağustos 1922'de Türk ordusunun taarruzu başladı.
- M. Kemal'in "Ordular ilk hedefiniz, Akdenizdir. İlerli!" emrini alan ordumuz Eskişehir, Kütahya, Afyon, Uşak, Manisa ve 9 Eylül'de İzmir'i Yunan işgalinden kurtardı.

Büyük Taarruz ile;

- Kurtuluş Savaşı'nın askeri safhası bitmiştir.
- Yunanlar Anadolu'dan atılmıştır.

Dikkat: Sadece Anadolu'daki Yunanlar gitti. Tüm ülkeyekiler gitmedi. Çünkü Doğu Trakya'da Yunan işgali devam etmektedir.

- İtilaf Devletleri ateşkes teklifinde bulunmuş ve Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır.

» Mudanya Ateşkes Antlaşması

Yunanların yenilmesi, Türk ordusunun boğazlara doğru taarruza geçmesi, İngiltere'nin yardım alamaması ve Mustafa Kemal'in diplomatik çabaları İtalya ve Fransa'nın ateşkes için İngiltere'yi ikna etmesi ile Bursa'nın Mudanya ilçesinde ateşkes antlaşmasının imzalanmasına ortam hazırlandı.

İmzalayanlar

TBMM Adına

- İsmet Paşa

İtilaf Devletleri

- İngiltere
- İtalya
- Fransa

Dikkat: Ateşkes görüşmelerine Yunanistan katılmamıştır. Onları temsilen İngiltere katılmıştır.

Antlaşmanın Maddeleri

- Türkler ve Yunanlar arasındaki silahlı dönem sona erecek.
- Yunanlar, 15 gün içinde Doğu Trakya'yı boşaltacak.
- Türkler barış antlaşması imzalanıncaya kadar Doğu Trakya'ya giremeyecek, güvenlik için 8000 kişilik jandarma bulundurabilecek.
- Doğu Trakya'daki memuriyetler 30 gün içinde Türklerle teslim edilecek.
- Boğazlar ve İstanbul, TBMM'ye bırakılacak.

Antlaşmanın Önemi

- Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul'un TBMM'ye verilmesi, Osmanlı Devleti'nin hukukten yok sayıldığı göstergesidir.
- Kurtuluş Savaşı'nın askeri dönemi bitti, diploması dönemi başladı.
- İstanbul, boğazlar ve Doğu Trakya, savaş yapılmadan kurtarıldı.

Güney Cephe-
si'nin açılması

Doğu Cephe-
si'nin açılması

Batı Cephe-
si'nin açılması

I. İnönü
Savaşı

II. İnönü
Savaşı

Kütahya - Eski-
şehir Muh.

Maarif
Kongresi

Sakarya Mey-
dan Savaşı

Büyük
Taarruz

Mudanya
Ateşkes Ant.

Lozan Barış
Antlaşması

1919

1919

1919

6 Ocak 1921

23 Mart 1921

10 Temmuz 1921

15 Temmuz 1921

23 Ağustos 1921

26 Ağustos 1922

11 Ekim 1922

24 Temmuz 1923

Sanat ve Edebiyat Eserlerinde Millî Mücadele

Kazanım Ders Notu - 17

» Millî Mücadele'nin Sanat Ve Edebiyata Yansımaları

- Her sanat ürünü, üretildiği dönemin siyasal ve toplumsal durumunu, duyu ve düşünce dünüyasını bir biçimde yansıtır.
- Millî Mücadele, hem savaşın yaşadığı dönemde hem de savaştan sonra sanat ve edebiyat yapıtlarına yansımıştır. Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen yazarlar, şairler ve gazeteciler, Millî Mücadele anlayışının ve bilincinin gelişip yaygınlaşmasında, halka ulaştırılmasında önemli bir görev üstlendiler.
- Kurtuluş Savaşı'ni eserlerinde konu alan sanat ve edebiyat insanları, Millî Mücadele'yi genç kuşaklara aktararak ölümsüzleştirdiler. Günümüzde de bu çalışmaların sürdürülmesi, genç kuşaklarda tarih bilincinin ve vatan sevgisinin oluşması ile bağımsızlık duygusunun gelişmesinde etkili olmaktadır.
- Millî Mücadele Dönemi'ni yaşayan ve bu süreçte yaşadıklarını yapıtlarına aktaran yazarların başında Halide Edip Adıvar ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu gelir.
- Millî Mücadele halk edebiyatına da konu olmuş, yerel halk kahramanlarının mücadelelerini anlatan anonim şiirler yazılmış, türküler söylenmiş ve ağıtlar yakılmıştır.
- Millî Mücadele, resim ve heykel sanatçıları tarafından da ele alınmıştır. Bu alanlarda İbrahim Çallı, Halil Dikmen gibi sanatçıların yapıtları öne çıkmıştır.
- Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Millî Mücadele, sinemaya ve dizi filmlerine de konu olmuştur.
- Mustafa Kemal'in konuşmalarının kitaplaştırıldığı Nutuk ile Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Millî Mücadele açısından hem tarihî hem de edebî değeri yüksek yapıtlar arasında yer alır.

8.SINIF
4.ÜNİTE
DERS NOTLARI

Atatürk İlkeleri

» Atatürk İlkeleri ve Atatürkçülük

Atatürk tarafından ortaya konulan, temelini Atatürkçü düşünce sisteminin oluşturduğu, tam bağımsızlığı ve çağdaşlaşmayı sağlamayı amaçlayan ilkelerle Atatürk İlkeleri denir.

Atatürk İlkeleri Şunlardır

- Milliyetçilik
- Laiklik
- Devletçilik
- Cumhuriyetçilik
- Halkçılık
- İnkılapçılık

Atatürk İlkelerinin Ortak Özellikleri

- Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuştur.
- Kaynağı Türk milli kültüründür.
- Evrensel ve barışçılıdır.
- Birbirleriyle uyumlu, birbirini tamamlayıcıdır.
- Akılcı ve bilimseldir.
- Milli egemenlik ve bağımsızlık temeline dayanır.
- Laik düşünce ve hukuka dayanır.
- Hak ve hüriyetleri koruyucudur.
- Taklitçi değildir.
- Kabul edilmelerinde dış baskı ve zorlama yoktur.
- Uygulamaya da yansımıştır.

Dikkat: Atatürkçülük, dogmatik ve statükocu değildir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün akıl ve bilimin öncülüğünde devletin ve toplumun çağdaşlaşması amacı ile siyasi, ekonomik, toplumsal alanlardaki düşüncelerine "Atatürkçülük" denilmektedir. Atatürkçü düşünce sisteminin temeli Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde yapılan inkılaplar ve Atatürk ilkeleridir.

» Milliyetçilik

- Milletini sevmek, milletini yükseltme amacını benimsenmek ve o yolda yürümektr.
- Milli birlik ve beraberliği sağlama amacını taşır.
- Ayırtıcı değil, birleştiricidir.
- Türk ırkının üstünlüğüne değil, uluslararası eşitliği temeline dayanır. Bu nedenle ırkçı değildir.
- Temelinde tam bağımsızlık vardır. Ülke ve millet bütünlüğüne önem verir.
- Türk milletinin maddi ve manevi değerlerine sahip çıkmayı amaçlar.

Bu ilke doğrultusunda yapılan inkılaplar

- TBMM'nin açılması
- Kabotaj Kanunu
- Kapitülasyonların kaldırılması
- İzmir İktisat Kongresi
- Türk Tarih Kurumu
- Türk Dil Kurumu
- İstiklâl Marşı'nın kabulü
- Şirketlerin millileştirilmesi
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu

İpucu ve anahtar kelimeler

- Türk
- Vatan
- İstiklâl
- Beraberlik
- Milli
- Kültür
- Dil, tarih
- Bağımsızlık

» Cumhuriyetçilik

- Cumhuriyetçilik, devletin yönetim şekli olarak cumhuriyeti kabul etmek, bu yönetimi benimsemek, onu korumak ve yaşatmak demektir.
- Cumhuriyet, egemenliğin millete ait olduğu yönetim biçimidir.
- Egemenliğin millete ait olduğu bu yönetim şeklinde herkesin seçme ve seçilme hakkı vardır.
- Cumhurbaşkanı başta olmak üzere devlet yöneticileri seçimle iş başına gelir.
- Halk tarafından seçilen meclis üyeleri halkı temsil eder ve halk adına karar alır.

Bu ilke doğrultusunda yapılan inkılaplar

- TBMM'nin açılması
- Anayasaların kabul edilmesi
- Saltanatın kaldırılması
- Cumhuriyetin ilan edilmesi
- Halifeliğin kaldırılması
- Siyasi partilerin kurulması
- Kadınlara siyasi hak verilmesi

İpucu ve anahtar kelimeler

- Siyasi
- İdari
- Siyasi partiler
- Milli irade
- Yönetim,
- Milli egemenlik
- Oy vermek
- Seçimler

» Laiklik

- **Laiklik**, devlet düzeninin ve hukuk kurallarının dine değil, akla ve bilime dayandırılmasıdır. Kısaca din işleri ile devlet işlerinin ayrı yürütülmemesidir.
- **Laiklikte** devletin resmi dini yoktur. Devlet tüm din ve inançlara eşit misafedendir.
- **Laiklikte** her türlü inanca saygı esastır. Kişi din, inanç ve ibadet hürriyetine sahiptirler.
- **Laiklik**, toplum ve devlet yaşamının akla ve bilime dayandırılmasıdır.
- **Laiklige** göre, dini inanç ve duyguların istismar edilmesine izin verilmez.

İlke doğrultusunda yapılan inkılaplar

- Saltanatın kaldırılması
- Halifeliğin kaldırılması
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- Tekke ve zaviyelerin kapatılması
- Medeni Kanun
- Dini unvanların yasaklanması
- Medreselerin kapatılması
- Şeriye ve Evkâf Vekaletinin kaldırılması

İpucu ve anahtar kelimeler

- Akıl ve bilim
- Din ve mezhepler
- Din ve vicdan özgürlüğü
- İnanç ve ibadet özgürlüğü

» Halkçılık

- **Halkçılık**, devletin halk yararına bir siyaset izlemesi, halka hizmet götürmesi ve kişilerin dil, din, ırk, mezhep, cinsiyet ve siyasi görüşüne bakılmaksızın kanun önünde **eşit** kabul edilmesidir.
- Halkçılıkta toplumu oluşturan bütün bireyler kanun önünde eşittir. Halkçılık, sınıf ve zümre ayrımcılığını kabul etmez.
- Sosyal devlet anlayışı çerçevesinde halka hizmeti ve milli gelirin adaletli bir şekilde dağıtılmasını esas alır.

Sosyal devlet: Devletin toplumsal huzuru ve adaleti sağlamak, vatandaşına ucuz, bedava hizmet götürmek için sosyal ve ekonomik hayatı müdahale etmesidir. Kısacası halkına hizmet götüren devlettir.

Bu ilke doğrultusunda yapılan inkılaplar

- Medeni Kanun
- Soyadı Kanunu
- Aşar vergisinin kaldırılması
- TBMM'nin açılması
- Kılık Kıyafet Kanunu
- Kadınlara siyasi hak verilmesi
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- Unvanların yasaklanması

İpucu ve anahtar kelimeler

- Eşitlik
- Ayıralıksız toplum
- Sosyal devlet
- Sosyal adalet

» Devletçilik

- **Devletçilik**, devletin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda hızlı bir gelişme sağlamak amacıyla ekonomiyi kendisinin yönlendirmesidir. Dar anlamda devletin ekonomiye müdahalesini öngören sistemdir.
- **Devletçilik ilkesinin ortaya çıkışının nedenden dolayı şunlardır;**
- Ülkenin savaşlardan yeni çıkış olması ve halkın elinde yeterli sermaye olmaması
- Sosyal adalet ve eşitliğin sağlanması için yatırımların bir önce yapılmış gerekliliği
- Fabrikalar kurarak dışa bağımlılığı, ithalatı azaltma ve çağdaşlaşmayı sağlama isteği
- 1929 dünya ekonomik krizi nedeniyle özel sektörün ekonomiyi iyi yönetememesi

Bu ilke doğrultusunda yapılan inkılaplar

- Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı
- MTA'nın kurulması
- Etibank ve Sümerbank
- Devlet Demir Yolları
- Uşak Şeker Fabrikası
- Devlet işletmelerinin açılması
- Devlet bankalarının kurulması

İpucu ve anahtar kelimeler

- İktisat
- Ekonomi
- Kalkınma
- Planlama
- Devletin bankalar açması
- Devletin fabrikalar yapması

» İnkılapçılık

- **İnkılapçılık**, bir toplumun eski, gelişmeyi ve ilerlemeyi engelleyen kurumlarını kaldırıp yerlerine yenilerini kurma, yerleştirme ve benimsetme işidir. Kısacası çağın gerisinde kalmama, daima ileriye gitme ve modernleşmedir.
- İnkılapçılık, tüm Atatürk ilkebine dinamizm yani hareketlilik kazandıran ilkedir.
- İnkılapçılıkta ana düşünce çağın gerisinde kalmama ve toplumun sürekli çağdaşlaşmasıdır.

Yapılan inkılaplar

Diğer ilkelerde anlatılan tüm inkılaplar çağdaşlaşma için yapılmıştır. Bundan dolayı tüm inkılaplar inkılapçılık ilkesiyle ilgilidir. Diğer ilkelerde bahsedilen inkılaplar dışında kalan inkılaplar (**Takvim, ölçü birimleri, hafta sonu tatili vb değişiklikler**) bu ilke bünyesinde kabul edilir.

İpucu ve anahtar kelimeler

- Yenilik
- İnkılâp
- Muasır
- Uygarlık
- Medeni
- Modern
- Dinamizm
- Çağdaşlaşma

Siyasi Alandaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 19

» Sultanatın Kaldırılması

Nedenleri

- Sultanatın milli egemenliğe aykırı olması
- Padişah ve Osmanlı Hükümeti'nin, Milli Mücadele'nin aleyhindeki çalışmaları
- Ülke içindeki iki başlılığa son vermek
- Lozan Konferansı'na Osmanlı Hükümeti'nin de davet edilmesi

Not: Hızlandıran gelişmedir.

Sonuçları

- Yönetimde iki başlılık sona erdi.
 - Milli egemenlik yolunda önemli bir adım atıldı.
 - Cumhuriyetin ilanı için önemli bir adım atıldı.
 - Laiklik yolunda önemli bir adım atıldı.
- Not:** Laikliğin ilk adımıdır.
- Osmanlı Devleti resmen sona erdi.

Sultanatın kaldırılmasıyla Padişah Vahdettin ülkeyi terk etti. TBMM tarafından Abdülmecit Efendi devlet işlerine karışmamak üzere halife seçildi.

Dikkat: Sultanat kaldırılınca Osmanlı hanedanı ülkeyi terk etmedi. Halifelik kaldırılınca terk edecektr. Sultanatın kaldırılması, I.TBMM'nin yaptığı tek inkılâptır.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Cumhuriyetçilik
- Laiklik
- İnkılâpcılık

» Ankara'nın Başkent Olması

Bağımsızlığını kazandıgımız Kurtuluş Savaşı'nın yönetildiği şehir olan Ankara, cumhuriyetin ilanından kısa bir süre önce 13 Ekim 1923 tarihinde başkent ilan edilmiştir.

Nedenleri

- TBMM'nin burada açılmış olması ve Kurtuluş Savaşı'nın bu şehirden yönetilmesi (Tarihi neden)
- Türkiye'nin orta yerinde bulunması ve askeri, siyasi yönden güvenilir bir konumda bulunması (Siyasi, askeri ve coğrafi neden)
- Ülkenin her tarafına hizmet götürecek uygun bir konumda olması

İstanbul'un başkent yapılmamasının nedeni?

- Kurtuluş Savaşı'nın Ankara'dan yönetilmesi ve TBMM'nin burada kurulması
- Lozan'a göre boğazlar üzerinde tam olarak hâkimiyet kuramamamız nedeniyle İstanbul'un güvenli olmamasıdır.

» Halifeliğin Kaldırılması

Nedenleri

- Halifenin devlet işlerine karışması
- Halifenin devlet başkanı gibi hareket ederek yabançı elçileri kabul etmesi
- Eski rejime dönmek isteyenlerin halifeyi kullanması
- Halifenin yenilikler önünde engel olması

Sonuçları

- Laiklik için en önemli adım atıldı.
- Milli egemenlik yolunda önemli bir adım atıldı.
- İnkılâpların önü açıldı ve hızlandı.
- Osmanlı ailesi yurt dışına çıkarıldı.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Laiklik
- Cumhuriyetçilik
- İnkılâpcılık

Önemli Not: Sultanat kaldırıldığından halifeliğin kaldırılmasının nedeni, henüz ortamın uygun ve halkın bu duruma hazır olmamasıdır.

Dikkat: Halifeliğin kaldırılması ile Osmanlı ailesinin yurt dışına çıkartılmasının gerekçesi; Osmanlı ailesine mensup olan kişilerin gelecekte sultanat ve halifelik iddiasında bulunmalarını engellemektir.

Sultanatın
kaldırılması

1 Kasım 1922

Ankara'nın
başkent olması

13 Ekim 1923

Cumhuriyet'in
ilan edilmesi

29 Ekim 1923

Halifeliğin
kaldırılması

3 Mart 1924

Şeriye ve Evkâf
Vekâletinin kaldırılması

3 Mart 1924

Erkân-ı Harbiye
Vekâletinin kaldırılması

3 Mart 1924

Siyasi Alandaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 19

» 3 Mart 1924'te Yapılan Diğer Siyasi Yenilikler

- Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırılarak yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. (Laiklik, İnkılâpcılık)
- Erkan-ı Harbiye Vekâleti kaldırılarak yerine Genelkurmay Başkanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı kurulmuştur. (Cumhuriyetçilik, İnkılâpcılık)

» Şeriye ve Evkâf Vekaletinin Kaldırılması

Şeriye ve Evkaf Vekaleti kaldırılarak;

- Din işlerini yürütmek üzere Diyanet İşleri Başkanlığı kuruldu.
- Vakıf işlerini yürütmek üzere Vakıflar Genel Müdürlüğü kuruldu.

Şeriye ve Evkâf Vekaletinin kaldırılması ile;

- Din işleri siyasetin dışına çıkarılarak **laik** devlet anlayışı güçlendi.
- Çağdaş devlet olma yolunda önemli bir adım atıldı.

» Erkân-ı Harbiye Vekaletinin Kaldırılması

- TBMM'nin içinde ordu kökenli birilerinin olması milli egemenliğe aykırıydı.
- Ordunun siyasetten ve siyasi işlerden uzaklaştırılması için Erkân-ı Harbiye Vekâleti kaldırılarak meclisin dışında Genelkurmay Başkanlığı kuruldu.
- Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması ile ordu, siyasi işlerin dışına taşınmış ve ordu siyasetten ayrılmıştır.
- Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması **cumhuriyetçilik** ilkesi ile ilgilidir.

» 1924 Anayasası

TBMM, Millî Mücadele'yi yönetebilmek ve ihtiyaç duyduğu yetkileri belirleyebilmek için 1921 yılında Teşkilat-ı Esasiye adında bir anayasa hazırlamıştı. Savaş şartlarına cevap verecek şekilde, kısa ve öz olarak hazırlanan bu anayasada temel hak ve özgürlüklerle ilgili kurallar yer almamıştı.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1921 Anayasası'nda değişiklik yapılmış; devletin yönetim şeklinin cumhuriyet, resmî dilinin Türkçe, dininin İslam olduğuna dair maddeler anayasaya eklenmiştir.

TBMM, devletin temel kurumlarını ve yetkilerini belirlemek, vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini koruma altına almak için 20 Nisan 1924 tarihinde yeni bir anayasa hazırladı.

1924 Anayasası'nın Bazı Özellikleri

- Bu anayasadan 1928 yılında "Devletin dini İslam'dır." maddesi çıkarıldı. Böylece anaya laik bir yapıya kavuştu.
- 1934 yılında kadınlara da seçme ve seçilme hakkını veren madde anayasaya eklendi. Böylece siyasal alanda kadın-erkek eşitliği sağlandı.
- 1937 yılında Atatürk ilkeleri bu anayasaya girdi.
- 1924 Anayasası'nın çıkarılması **cumhuriyetçilik** ilkesi ile ilgilidir.

Saltanatın
kaldırılması

1 Kasım 1922

Ankara'nın
başkent olması

13 Ekim 1923

Cumhuriyet'in
ilan edilmesi

29 Ekim 1923

Halifeliğin
kaldırılması

3 Mart 1924

Şeriye ve Evkâf
Vekaletinin kaldırılması

3 Mart 1924

Erkân-ı Harbiye
Vekaletinin kaldırılması

3 Mart 1924

Hukuk Alanındaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 20

» Osmanlı Devleti'nde Hukuk

Osmanlı Devleti'nde

- Şer'i mahkemeler
- Örfi mahkemeler
- Azınlık mahkemeleri
- Kapitülasyon mahkemeleri

gibi birbirinden farklı mahkemelerin bulunması hukukta birliğin bulunmadığının göstergesidir.

Hukuk, insanların birbirleriyle ve devletle olan ilişkilerini düzenleyen kurallar bütünüdür.

Hukuki Düzenlemelerin Nedenleri

- Değişen şartlara ve çağ'a uyum sağlamak
- Hukukta ikiliklere son vermek
- Hukukta birliği sağlamak

Cumhuriyetin ilk yıllarda hukuk kuralları hazırlanırken toplumun gereksinimleri, çağın gerekleri ve devletin temel yapısı göz önünde bulundurulmuştur.

Yapılan hukuki düzenlemelerle cinsiyet, ırk, din ve mezhebe dayalı uygulamalar sonlandı. Eşitliğe dayalı, laik bir hukuk düzeni oluşturuldu.

1921
Anayasası

1924
Anayasası

Medeni Kanun
(İsviçre)

Ceza Kanunu
(İtalya)

Borçlar Kanunu
(İsviçre)

Devletin dini İslam'dır
ibaresinin kaldırılması

Ticaret Kanunu
(Almanya)

Atatürk ilkelerinin ana-
yasaya eklenmesi

20 Ocak 1921

20 Nisan 1924

1926

1926

1926

1928

1928

1937

» Bazı Hukuki Çalışmalar

- 20 Ocak 1921 tarihinde **1921 Anayasası** kabul edildi.
- 20 Nisan 1924 tarihinde **1924 Anayasası** kabul edildi.
- 1926 yılında **Medeni Kanun**, İsviçre'den örnek alınarak hazırlandı.
- 1926 yılında **Ceza Kanunu**, İtalya'dan örnek alınarak hazırlandı.
- 1926 yılında **Borçlar Kanunu**, İsviçre'den örnek alınarak hazırlandı.
- 1928 yılında "Devletin dini İslam'dır." maddesi anayasadan çıkarıldı.
- 1928 yılında **Ticaret Kanunu**, Almanya'dan örnek alınarak hazırlandı.
- 1937 yılında 1924 Anayasası'na **Atatürk ilkeleri** eklendi.
- Cumhuriyetin ihtiyaç duyduğu hukuk kadrolarını yetiştirmek için 1925 yılında **Ankara Adliye Hukuk Mektebi** açıldı.

» Türk Medeni Kanunu

Medeni Kanun Nedir?

Evlenme, boşanma, miras ve benzeri her türlü ilişkileri düzenleyen, toplumsal hayatın düzenlenmesinde önemli rol oynayan kanundur.

Türk Medeni Kanunu, 17 Şubat 1926 tarihinde İsviçre Medeni Kanunu örnek alınarak hazırlanmıştır.

Medeni Kanun'un İsviçre'den Örnek Alınmasının Nedenleri

- Avrupa'da yayınlanan en son ve modern medeni kanun olması
- Türk kültürüne ve aile yapısına en uygun medeni kanun olması
- Sorunlara pratik çözümler bulması
- Çağın sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilmesi

Türk Medeni Kanunu ile Getirilen Yenilikler

- Resmî nikâh zorunlu hâle getirildi.
- Tek eşle evlilik esası getirildi.
- Boşanmada kadın-erkek eşitliği sağlandı.
- Mirasta kadın-erkek eşitliği sağlandı.
- Kadınlara istediği mesleği yapma hakkı tanındı.

Medeni Kanun ile kadınlar sosyal, ekonomik ve hukuki olarak erkeklerle eşit hale geldiler.

Dikkat: Medeni Kanun ile Türk kadınına siyasi haklar verilmedi. Ayrıca Türk kadını 2002 yılından sonra kendi soyadını kullanmaya başlamıştır.

Hangi Atatürk İlkesi ile İlgilidir?

- Halkçılık
- Milliyetçilik
- Laiklik
- İnkılapçılık

Eğitim ve Kültür Alanındaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 21

» Tevhid-i Tedrisat Kanunu

Osmanlı'da birbirinden bağımsız ve farklı tarzda eğitim veren kurumlar bulunmaktaydı. Bu durum Osmanlı'da eğitimde, öğretimde ve kültürde birlik, bütünlük olmadığı göstergesiydi. 3 Mart 1924'te halifeliğin kaldırıldığı gün Tevhid-i Tedrisat Kanunu da çıkarıldı.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile;

- Eğitim ve öğretimde birlik sağlandı.
- Farklı kültürde bireylerin yetişmesinin önüne geçildi.
- Birbirinden bağımsız ve farklı eğitim veren tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığına bağlandı.
- Yabancı ve azınlık okulları devlet denetimine alınarak bunların millî kültürü zedeleyici eğitim yapmalarının önüne geçildi.
- Bu kanundan sonra çağın gerisinde kalan medreseler kapatıldı.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Milliyetçilik
- Laiklik
- Halkçılık
- İnkılápçılık

» Harf İnkılabı

Nedenleri

- Arapça harflerinin Türkçenin dil ve ses yapısına uygun olmaması
- Türkçenin okunup yazılmasının kolaylaştırılmak istenmesi
- Eğitim-öğretimin yaygınlaştırılmak ve çağdaş bir yapıya kavuşturulmak istenmesi
- Milli kültürün ve Türkçenin korunmak istenmesi

Sonuçları

- Okuma yazma kolaylaştı ve okur yazar oranı arttı.
- Arapçanın Türkçe üzerindeki etkisi azaldı.
- Milli dil ve kültürün gelişmesi sağlandı.
- Çağdaşlaşma yolunda bir adım atıldı.

» Millet Mektepleri

Harf inkılabının başarıya ulaşması için bütün yurta okuma ve yazma seferberliği başlatıldı. Yeni alfabetin öğrenilmesi için **Millet Mektepleri** açıldı. Millet Mektepleri, okuma yazma bilmeyen okul çağının dışındaki yetişkinlere (16-45) yeni harfleri öğretmek için açılan kurumlardır.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Milliyetçilik
- İnkılápçılık

» Türk Tarih Kurumu

- Türk tarihinin sadece Osmanlı ve İslam tarihiyle sınırlı olmadığını göstermek
- Geçmişimizi araştırarak Türk tarihini aydınlatmak
- Türklerin dünya uygarlığına yaptığı hizmetleri ve katkıları göz önüne sermek
- Milli tarih anlayışı oluşturarak milli kültürü korumak
- Yabancı tarihçilerin Türkler hakkında yaptıkları olumsuz propagandaları ortadan kaldırarak için kurulmuştur.

» Türk Dil Kurumu

- Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden kurtarmak
- Konuşma ve yazı dili arasındaki birlikteliği sağlamak
- Türkçeyi bilim dili haline getirmek
- Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarmak amacıyla kurulmuştur.

Bir milletin eğitimi, dili ve tarihi o milletin milli kültürünü ve milli kimliğini oluşturur. Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu, milli kültür ve milli kimliği geliştirmek amacıyla kurulmuştur.

Atatürk'ün mirasının bir bölümünü Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kuruma bırakması, onun milli kültürü ve milli kimliği verdiği önemi gösterir.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Milliyetçilik

Tevhid-i Tedrisat
Kanunu

Musiki Muallim
Mektebi

Harf
İnkılabı

Millet
Mektepleri

Güzel Sanatlar
Akademisi

Türk Tarih
Kurumu

Türk Dil
Kurumu

Üniversite
Reformu

3 Mart 1924

1924

1 Kasım 1928

1928

1928

12 Nisan 1931

12 Temmuz 1932

1 Ağustos 1933

» Üniversite Reformu

“Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, başarıyı olmak için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlmin ve fennin dışında mürşit aramak gaflettir, cehalettir, dalalettir.” diyen Atatürk, bilimsel gelişmeleri hızlandırmak ve ulusal değerlere bağlı bilim insanları yetiştirmek istiyordu. Bu amaçla Türkiye'deki yüksekokreşimi incelemesi ve bir reform tasarıtı hazırlaması için İsviçre'den Prof. Dr. Albert Malche davet edildi.

Malche, yaptığı incelemeler sonucunda bir rapor hazırladı. Bu rapor temel alınarak yapılan üniversite reformu ile Osmanlı Devleti'nde 20. yüzyılın başlarında kurulmuş olan Darülfünun, 1933 yılında İstanbul Üniversitesine dönüştürüldü.

Üniversite Reformu Doğrultusunda Yapılan Çalışmalar

- Derslerde deney, gözlem ve uygulamalara ağırlık verilmiştir.
- Halk konferansları ve üniversite haftaları düzenlenerek üniversiteler halka açılmıştır.
- Üniversitelerin akademik personel, bina, birim ve malzeme ihtiyaçları giderilmiştir.
- Yurt dışından uzmanlar getirilmiş ve geleceğin bilim insanlarının yetişmesi sağlanmıştır.
- Darülfünunun adı, İstanbul Üniversitesi olarak değiştirilmiştir.
- Avrupa'daki çeşitli ülkelere, yetiştirmek üzere öğrenciler gönderilmiştir.

» Sanat ve Spor Alanında Yapılan Çalışmalar

Resim ve Heykelcilik Alanında Yapılan Bazı Çalışmalar

Atatürk *“Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur. Halbuki bizim milletimiz, medeni ve ileri olmaya layıktır ve olacaktır.”* ifadeleriyle sanatın önemine vurgu yapmıştır.

- Ankara'da "Türk İnkılap Sergisi" açılmıştır.
- Resim öğretmeni yetiştirmek amacıyla Gazi Eğitim Enstitüsünde bir bölüm açılmıştır.
- 1937 yılında İstanbul'da "Resim ve Heykel Müzesi" açılmıştır.
- Sanayi-i Nefise Mektebi, Güzel Sanatlar Akademisine dönüştürülmüştür.

Müzik Alanında Yapılan Bazı Çalışmalar

- 1924 yılında müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla Musiki Muallim Mektebi açılmıştır.
- Avrupa'ya müzik eğitimi için öğrenciler gönderilmiştir.
- Atatürk tarafından ilk Türk operasının kurulması için Adnan Saygun, ilk konservatuvarın kurulması için Cemal Reşit Rey görevlendirilmiştir.

Spor Alanında Yapılan Bazı Çalışmalar

- Atatürk, ata sporlarımızdan en çok güreşi sevmiştir, millî güreşçilerimizi hem maddi hem de manevi olarak desteklemiştir.
- 1922 yılında İstanbul'da Türkiye'nin ilk spor teşkilatı olan "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı" kurulmuştur.
- Beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek amacıyla Çapa Muallim Mektebi açılmış ve bu okula yurt dışından sporcular getirilerek ders verdirilmiştir.

Tevhid-i Tedrisat
Kanunu

3 Mart 1924

Musiki Muallim
Mektebi

1924

Harf
İnkılâbı

1 Kasım 1928

Millet
Mektepleri

1928

Güzel Sanatlar
Akademisi

1928

Türk Tarih
Kurumu

12 Nisan 1931

Türk Dil
Kurumu

12 Temmuz 1932

Üniversite
Reformu

1 Ağustos 1933

Toplumsal Alandaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 22

» Şapka Kanunu

Nedenleri

- Türk milletinin içteki modernleşmesini dışa yansıtmak
- Toplumda kıyafet birliğini sağlamak
- Bütün anlam ve görünüşüyle çağdaş bir toplum oluşturmak

Atatürk şapkayı ilk olarak Kastamonu'da tanıttı. Atatürk'ün Şapka Kanunu çıkarılmışdan önce Kastamonu gezisine şapka ile gitmesi, halka örnek olmak ve halkın tepkisini ölçmek içindir.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Halkçılık
- İnkılapçılık

» Kılık Kıyafet Kanunu

Şapka inkılabı toplum tarafından benimsenince 1934 yılında Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun çıkarıldı. Bu kanun ile hangi din ve mezhepten olursa olsun ibadethanelerin dışında, dinî kıyafetle gezmeleri yasaklandı. Böylelikle giyim kuşam konusundaki kargaşa son verilerek milli birlik ve beraberlik güçlendirildi.

» Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması

Nedenleri

- Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde İslam dininin birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularını geliştiren ve toplumla devlet arasında uzlaştıracı bir rol üstlenen tekke, zaviye ve tarikatların;
- Zamanla uzlaştıracı rolünden uzaklaşıp birlik ve beraberlik duygusunu zayıflatmaya başlaması
 - Bu kurumlardaki kişilerin şahsi menfaatleri için halkın dinî duygularını istismar etmeye başlamaları
 - Millî Mücadele yıllarında yabancı ajanların, bazı tekkelere sızarak bu tekke üyeleri üzerinden halkı isyana teşvik etmesi

Sonuçları

- Toplumsal alanda çağdaşlaşma ve laikleşme adına önemli bir adım atıldı.
- İnsanların dini duygularını sömüren ve gerçek amacından uzaklaşmış tekke ve zaviyeler kapatıldı.
- Şeyh, derviş, dede ve mürit gibi unvanların kullanılması ve bunlarla ilgili elbiselerin giyilmesi ile muskacılık gibi dini duyguların istismar edildiği uygulamalar yasaklandı.
- Büyük din âlimleri ve padişahların türbeleri dışındaki türbeler kapatıldı.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Laiklik
- Halkçılık
- İnkılapçılık

» Takvim, Saat ve Ölçülerde Değişiklikler

Nedenleri

Türklerin kullandığı hicri ve Rumi takvim ile Avrupalıların kullandığı miladi takvimdeki gün ve tarihler arasındaki farklılıklar, rakamların, hafta sonunun ve ölçülerin farklı olması ticari ilişkileri zorlaştıryordu. Bundan dolayı;

- Batılı ülkelerle yaşanan ekonomik ve sosyal sıkıntıları gidermek
- Çağdaş ve modern bir devlet yolunda ilerlemek
- Ülke içinde birlik sağlamak, ikilik ve kargasaları önlemek amacıyla takvim, saat ve ölçülerde değişiklik yapıldı.

Değişiklikler sonucunda hicri ve Rumi takvim yerine miladi takvim, Arap rakamları yerine uluslararası rakamlar, okka, arşin, endaze yerine kilogram, metre, litre kullanılmaya başlandı. Ayrıca hafta sonu tatili cuma günü yerine cumartesi öğleden sonra ve pazar gününe alındı.

Sonuçları

- Çağdaşlaşma yolunda önemli adımlar atıldı.
- Avrupalı ülkelerle yaşanan ticari sorunlar çözüldü.
- Toplumda yaşanan bazı ikilikler ortadan kaldırıldı.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- İnkılapçılık

Şapka Kanunu	Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması	Miladi Takvimin Kabulü	Uluslararası Rakamların Kabulü	Kadınların Belediye Seçimlerine Katılması	Ölçü Birimlerinin Değişmesi	Kadınların Muhtarlık Seçimlerine Katılması	Soyadı Kanunu	Kılık Kıyafet Kanunu	Kadınların Vekillik Seçimlerine Katılması	Hafta Sonu Tatilinin Değişmesi
1925	30 Kasım 1925	1 Ocak 1926	1928	1930	1931	1933	1934	1934	1934	1935

» Soyadı Kanunu

Nedenleri

Osmanlı Devleti'nde soyadı yoktu. Genellikle insanlar aile unvanlarına, baba adlarına, mesleklerine, doğdukları şehirlere veya fiziksel özelliklerine göre çağrırlırdı (Örneğin, Ali oğlu Mehmet). Bu durum;

- Askerlik
- Eğitim
- Mahkeme
- Miras

işlemleri başta olmak üzere tüm resmi işlerde karışıklık çıkarıyordu.

Sonuçları

- Resmi işlerde yaşanan karışıklıklar çözüldü.
- Ayrıcalık belirten ağa, hacı, hafız, hoca, molla, efendi, bey, beyefendi, paşa gibi lakap ve unvanların resmi işlerde kullanılması yasaklandı.
- Ayrıcalık belirten unvanların yasaklanmasıyla toplumsal eşitlik sağlandı.
- Türkçe olmayan kelimelerin soy isim olarak kullanılmasının önüne geçilerek milli kimlik korundu.
- TBMM tarafından Mustafa Kemal'e Atatürk soyadı verildi.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Halkçılık
- Milliyetçilik
- İnkılapçılık

Şapka Kanunu	Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması	Miladi Takvimin Kabulü	Uluslararası Ra-kamların Kabulü	Kadınların Belediye Seçimlerine Katılması	Ölçü Birimlerinin Değişmesi	Kadınların Muhtarlık Seçimlerine Katılması	Soyadı Kanunu	Kılık Kıyafet Kanunu	Kadınların Vekillik Seçimlerine Katılması	Hafta Sonu Tatilinin Değişmesi
1925	30 Kasım 1925	1 Ocak 1926	1928	1930	1931	1933	1934	1934	1934	1935

» Modern Türk Kadını

Millî Mücadele yıllarında kadınlar erkeklerle birlikte vatan savunmasında görev almışlardır. Ancak kadınlar toplumsal ve ekonomik hayatı erkeklerden çok daha az haklara sahipti.

“Bizim toplumumuz için ilim ve fen gereklisi bunları hem erkek ve hem de kadınlarımızın öğrenmesi gereklidir. Kadınlarımız da fen ilimlerine sahip olacaklar ve erkeklerin geçikleri bütün eğitim kademelerinden geçeceklereidir. Sonra kadınlar sosyal hayatı erkeklerle beraber yürüyerek birbirine yardımcı ve destekçi olacaklardır.” diyen Atatürk, bu düşüncesini gerçekleştirmek adına 1924 yılında hazırlanan anayasaya ilköğretimin kadın ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu olduğunu belirten bir madde ekledi. Böylece kadınlara eğitim ve kültür alanında kendini geliştirme imkânı verildi.

1926 yılında çıkarılan Medeni Kanun ile kadınlar; evlenme, boşanma, miras ve istedikleri mesleği yapma gibi konularda erkeklerle aynı haklardan yararlanmaya başladı. Böylece sosyal ve ekonomik hayatı da kadın-erkek eşitliği sağlanmış oldu. **Ancak Türk Medeni Kanunu ile kadınlar siyasi haklarını elde edememiştir.**

Türk Kadınına Verilen Siyasi Haklar

- 1930 yılında kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verildi.
- 1933 yılında kadınlara muhtarlık seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verildi.
- 1934 yılında kadınlara milletvekili seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verildi.

Böylece kadınlar siyaset alanda da erkeklerle eşit haklara sahip oldu. 1935 yılında yapılan seçimlerde 18 kadın, milletvekili seçildi.

Not: Türk kadını dünyadaki birçok ülkeden önce siyasi haklarını elde etmiştir.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Cumhuriyetçilik
- Halkçılık
- İnkılapçılık

» **Türkiye İktisat Kongresi**

“Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsun, ekonomik zaferler ile taçlandırılmazlarsa kazanılan zaferler yaşayamaz, az zamanda söner.” diyen Atatürk, tam bağımsızlık için ekonomik bağımsızlığın da mutlaka sağlanması gerektiğine inanıyordu. Bu düşünce doğrultusunda Atatürk, Lozan görüşmelerinin devam ettiği günlerde İzmir'de **Türkiye İktisat Kongresi'nin** toplanması talimatını verdi.

Kongrenin toplanma amaçları;

- *Millî ekonomi ilkelerini belirlemek*
- *Ekonominin bağımsızlığı ulaşmak*
- *Dışa bağımlılığı önleyerek millî üretimi artırmaktır.*
- Kongrenin başkanlığını Kâzım Karabekir yapmıştır.
- Tüccar, sanayici, esnaf, çiftçi ve işçileri temsilen 1135 delege katılmıştır.
- Kongrede Misak-ı İktisadi (Ekonomi Andı) Kararları kabul edilmiştir.

Kongre ve Misak-ı İktisadi Kararlarından sonra;

- Millî ekonomi seferberliği başlatıldı.
- Yerli ve millî üretim teşvik edildi.
- Yerli malı kullanımı artırılarak ithalat azaltıldı.
- Tasarruf bilinci geliştirilmeye çalışıldı.
- İlim ve sanat, ekonomik kalkınmanın en önemli unsurları kabul edildi.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Milliyetçilik

» **Tarım Alanında Yapılan Çalışmalar**

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda ekonominin temeli büyük oranda tarıma dayalıydı. Devletin gelirlerinin en önemli kısmı tarım ürünlerinden elde edilen **aşar vergisinden** oluşuyordu. Ancak halkın bu vergiyi ödeyecek gücü yoktu. Anadolu halkı on yıldır aralıksız devam eden savaşlarda evlatlarını ve toprağı işleyebileceğii hayvanlarını kaybetmiştir. Halkın ödemekte zorlandığı **aşar vergisi** 1925 yılında kaldırıldı. Böylece köylü, üzerindeki ağır bir ekonomik yükten kurtulmuş oldu. Devletin, çiftçinin ve köylünün yükünü hafifletmek için **aşar vergisini kaldırması** sosyal devlet anlayışının bir sonucudur.

- 1925 yılında aşar vergisi kaldırıldı.
- Makineli tarım özendirilerek tohum İslahı yapıldı.
- Köylüye ucuz tohum ve gübre dağıtıldı.
- Tarım Kredi Kooperatifleri kuruldu.
- Ziraat Bankası geliştirilerek çiftçiye krediler verildi.
- Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüsü açıldı.
- Ankara'da Gazi Orman Çiftliği kuruldu.

Aşar vergisinin kaldırılması hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Halkçılık

GAZİ (ATATÜRK) ORMAN ÇİFTLİĞİ

- Örnek çiftlik kurarak tarımı geliştirmek
- Ziraat konusunda uygulamalı eğitim yapmak
- Bazı bitkileri yetiştirip çiftçilere örnek olarak göstermek
- Halkın eğlenebileceği ve dirlenebileceği alan oluşturmak
- Ziraat Okuluna girecek gençlerin çiftlikte staj yapmalarını sağlamak

Türkiye İktisat
Kongresi

Aşar Vergisi'nin
Kaldırılması

Kabotaj
Kanunu

Teşvik-i Sanayi
Kanunu

Sümerbankın
Kurulması

Yüksek Ziraat Ensti-
tüsünün kurulması

I. Beş Yıllık
Sanayi Planı

Etibankın
Kurulması

17 Şubat 1923

1925

1926

1927

1933

1933

1934-1939

1935

Ekonomi Alanındaki Gelişmeler

» Sanayi ve Ticarette Yapılan Çalışmalar

- Yatırımcıların sermaye ihtiyacını karşılamak için 1924 yılında Türkiye İş Bankası kuruldu.
- 1927 yılında çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu (Sanayiye Özendirme) ile özel sektörde destek verdi.
- Tüccar ve sanayicinin sermaye ihtiyacını karşılamak için Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu.
- 1933 yılında Sümerbank kuruldu. 1935 yılında madencilik sektörüne parasal destek sağlamak için Etibank kuruldu.
- 1933 yılında 1934-1939 yılları arası için planlanan İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı.

Not: İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanırsa da İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle uygulanamadı.

- Yer altı zenginliklerimizi ortaya çıkarmak ve işlemek için 1935 yılında Maden Tetkik Arama Enstitüsü kuruldu.

Cumhuriyetin ilk yıllarda açılan bazı fabrikalar

- 1923 - Uşak Şeker Fabrikası
- 1926 - Kayseri Uçak Fabrikası
- 1933 - Eskişehir Şeker Fabrikası
- 1934 - Bursa Süt Fabrikası
- 1939 - Karabük Demir Çelik Fabrikası

» Denizcilikte Yapılan Çalışmalar

Kabotaj Kanunu

Kabotaj hakkı: Bir devletin kendi kara sularında, iç deniz, göl ve akarsularında taşit işletme, bu taşıtlarla ülke limanları arasında yük ve yolcu taşıma hakkına sahip olmasıdır.

Atatürk *"En güzel coğrafi durumda ve üç tarafı denizle çevrili olan Türkiye; endüstrisi, ticareti ve sporu ile en ileri denizci millet yetiştirmek yeteneğindedir. Bu yetenekten yararlanmayı bilmediyiz. Denizciligi Türk'ün büyük millî ülküsü olarak düşünmeli ve onu kısa zamanda güçlendirmeliyiz."* diyerek denizciligin önemini vurgulamıştır.

- Lozan'da kapitülasyonlar kaldırılsa da denizlerimizde yük ve yolcu taşıma hakkı bizde değişdi.
- Tam bağımsızlığa ve milli ekonomiye aykırı olan bu durumu sonlandırmak için **1 Temmuz 1926** tarihinde **Kabotaj Kanunu** çıkarıldı.

Kabotaj Kanunu

- Türk kara sularında yük ve yolcu taşıma ile işletme hakkı Türk denizcilere verildi.
- Ekonomik bağımsızlık sağlandı ve milli ekonomimiz güçlendi.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Milliyetçilik

Kazanım Ders Notu - 23

» 1929 Dünya Ekonomik Krizi

- 1929 yılında başlayan "Dünya Ekonomik Krizi" ekonomimizi büyük ölçüde olumsuz etkiledi.
- Krizin etkisiyle yatırımlar iyice azaldı.
- Devlet bu süreçte özel sektörü desteklemeye devam etse de özel sektör bu krizden olumsuz etkilendi.
- Bunun üzerine devlet halkın temel ihtiyaçları için ağır sanayiye yönelik yatırımları kendisi yapmaya başladı.
- Böylece **devletçilik** ilkesi uluslararası nedenlerden dolayı zorunlu olarak ortaya çıktı.
- Dünya Ekonomik Krizi'nin etkisini azaltmak için yerli malı sergileri açılarak yerli malı kullanımı teşvik edildi.
- Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kurularak halk tasarruf yapmaya yönendirildi.

Türkiye İktisat
Kongresi

17 Şubat 1923

Aşar Vergisi'nin
Kaldırılması

1925

Kabotaj
Kanunu

1926

Teşvik-i Sanayi
Kanunu

1927

Sümerbankın
Kurulması

1933

Yüksek Ziraat Ensti-
tüsünün kurulması

1933

I. Beş Yıllık
Sanayi Planı

1934-1939

Etibankın
Kurulması

1935

Sağlık Alanındaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 24

» Hıfzıssıhha Müessesesi

- 1928 yılında Refik Saydam tarafından kuruldu.
- Kuruluş amacı, aşı ve serum üretiminde ülkemizin ihtiyacını karşılamaktır.
- Hıfzıssıhha Müessesesinin asli görevi halkın sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla araştırma yapmaktadır.

Günümüzde;

- Ülkemizde üretilen veya yurt dışından ithal edilen her türlü ilaç ve kozmetiklerin, biyolojik ürünlerin kontrollerini yapmak, araştırma ve laboratuvar hizmetlerini yürütmek,
- Gıda kontrol ve beslenme hizmetlerinin gerektirdiği araştırma ve laboratuvar hizmetlerini yürütmek,
- Zehir kontrol ve araştırma hizmetlerini yürütmek,
- Salgın hastalıklarla ilgili araştırma, doğrulama ve laboratuvar hizmetlerini yürütmek gibi yeni görev ve çalışma alanları bulunmaktadır.

Hıfzıssıhha Müessesesi sayesinde;

- 1932 yılında serum üretimi, ülke ihtiyacını karşılayacak düzeye geldi.
- 1934 yılında çiçek aşısı üretimi, ülke ihtiyacını karşılayacak düzeye geldi.
- 1937 yılında kuduz serumu üretilmeye başlandı.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Halkçılık

Sağlık Bakanlığı'nın Kurulması

1920

İstanbul'da Sanatoryumun Açılması

1924

İzmir'de İlk Dispanserin açılması

1925

Hıfzıssıhha Müessesesinin Kurulması

1928

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu

1930

Serum Üretimi

1932

Çiçek Aşısı Üretimi

1934

» Sağlık Alanındaki Diğer Çalışmalar

- Milli Mücadele devam ederken 1920 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı kuruldu.
- 1923 yılında Behçet Uz, İzmir Veremle Mücadele Cemiyetini kurdu.
- 1924 yılında İstanbul'da Sanatoryum açıldı.
- 1925 yılında İzmir'de veremle mücadele amacıyla ilk dispanser açıldı.
- 1927 yılında İstanbul'da Veremle Mücadele Cemiyeti kuruldu.
- 1930 yılında Umumi Hıfzıssıhha Kanunu çıkarılarak veremli hastaları ihbar etmek ve hastalığın bulaşmasını önlemek için tedbirler alındı.
- Behçet hastalığı ilk kez 1937 yılında Türk doktor Hulusi Behçet tarafından tanımlandı.

Sanatoryum: Uzun dönemli tedavi gerektiren hastalıklara sahip (verem) hastaların iyileştirilmesi için kurulmuş sağlık kuruluşu.

Dispanser: Ayakta tedavisi yapılabilecek durumda hastaların, hafif tedavi edilerek, karşılığında ücret talep edilmeyen bakım evi.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Halkçılık

» Türk Kızılayı

- Osmanlı döneminde savaş alanında yaralanan ya da hastalanan askerlere hiçbir ayrı gözetmeksiz yardım etmek için kurulmuştur.
- 1868 yılında "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askere Yardım Cemiyeti" adıyla kurulan Kızılay;
- 1923 yılında "Türkiye Hilali Ahmer Cemiyeti"
- 1935 yılında "Türkiye Kızılay Cemiyeti"
- 1947 yılında "Türkiye Kızılay Derneği" adını almıştır.
- Kuruluşa "Kızılay" adını Mustafa Kemal Atatürk vermiştir.

» Bir Devrin Tanığı: Nutuk

- Atatürk, hayatı boyunca birçok eser yazmıştır.
- Bu eserlerin en kapsamlı olanı Nutuk'tur.
- Atatürk'ün Samsun'a çıktıgı 19 Mayıs 1919 tarihinden 1927 yılına kadar gerçekleşen olayları anlatan çok değerli ve kapsamlı bir kaynaktır.
- Nutuk, Atatürk'ün Cumhuriyet Halk Fırkasının 1927 yılındaki II. Kurultayı'nda, 36 saat boyunca yaptığı konuşmanın kaleme alınmış halidir.
- Nutuk, askerî bir deha ve büyük bir devlet adamı olan Atatürk'ün tarihe, dile ve edebiyata da hâkimiyetini ortaya koyması açısından çok önemli bir eserdir.

Nutuk üç ana bölümünden oluşmaktadır.

- Millî Mücadele Hazırlık Dönemi
- Kurtuluş Savaşı Dönemi
- Cumhuriyet ve inkılaplar dönemi
- Mustafa Kemal Nutuk'un son sözlerini "en büyük eserim" dediği Türkiye Cumhuriyeti'nin Türk gençliğine emanet ettiğini vurguladığı "Gençliğe Hitabe" ile bitirmiştir.
- Nutuk birçok dile çevrilmiştir. Bu durum, Nutuk'un **evrensel** bir özelliğe sahip olduğunu gösterge sidir.

» 10. Yıl Nutku

- Atatürk'ün 29 Ekim 1933 tarihinde Ankara Hipodromunda cumhuriyetin ilanının 10. yılı kutlamalarında yaptığı konuşmasına 10. Yıl Nutku denir.
- Atatürk, 10. Yıl Nutku'nda 10 yılda yapılan çalışmaları ve geleceğe yönelik hedefleri anlatmıştır.
- Atatürk'e göre geleceğin emanet edileceği gençliği yetiştirmek devletin esas görevleri arasında yer almmalıdır.
- Atatürk'e göre gençler, kendisine sunulan tüm fırsatları en iyi şekilde değerlendirmeli ve var gücüyle çalışmalıdır.
- Türk genci, her şeyden önce milletin bütünlüğüne, bağımsızlığına, benliğine yönelen tehdit ve tehlikeleri göğüslemeyi öğrenmiş olmalıdır.
- Atatürk'e göre Türk milleti, Türk milletinin şan, şeref ve büyülüklüğüyle dolu tarihinden güç almalıdır.
- Türk milleti, bir yandan geçmişiyle övünürken diğer yandan da geleceğe güvenle bakmak için var gücüyle çalışmalıdır.

» Cumhuriyetin Sağladığı Kazanımlar

- Cumhuriyet, egemenliğin millet tarafından kullanılması ile toplumun her alanda kendini geliştirmesine ortam hazırlamıştır.
- Kişi egemenliğinden millet iradesine geçilmiştir.
- Herkesin yönetime katılma hakkı elde etmesiyle devlet millet bütünlüğüne sağlanmasıdır.
- Cumhuriyetle birlikte vatandaşlar yasalar önünde eşit olmuş ve devlet yönetimine katılma imkânı bulmuştur.
- Cumhuriyet yönetimi ile kadın ve erkek eşitliği sağlanmış; siyasal, ekonomik ve toplumsal alanda ayrıcalıklar kaldırılmıştır.
- Atatürk'ün kurduğu ve bizlere emanet ettiği Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar yaşaması için Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkmalıyız.
- Millî birlik ve beraberliğin korunması, demokrasinin geliştirilmesi, akıl ve bilimin etkin kullanılması yine cumhuriyete sahip çıkmakla olur.
- Bize sağlanan bu hak ve özgürlükleri kullanmaya devam etmek ve gelecek kuşaklara aktarmak için de cumhuriyete sahip çıkmalıyız.

Atatürk İlke ve İnkılaplarının Temel Esasları

Kazanım Ders Notu - 26

» Atatürk İlke ve İnkılaplarının Temel Dayanağı

✓ Türk milletini yükseltme	Cumhuriyeti yaşatma	✓
✓ Vatan ve millet sevgisi	Milli tarih ve dil bilinci	✓
✓ Bağımsızlık ve özgürlük	Çağdaşlaşma	✓
✓ Milli egemenlik	Milli birlik ve beraberlik	✓

» Atatürk İlke ve İnkılaplarının Temel Esasları

✓ Milli bağımsızlık hedeflenmiştir.	Akılcılık ve bilimsellik istenmiştir.	✓
✓ Milli egemenliğe önem verilmiştir.	Milli tarih bilincinin olması istenmiştir.	✓
✓ Milli birlik ve beraberlik istenmiştir.	Milli dil bilincinin olması istenmiştir.	✓
✓ Milli kültürün geliştirilmesi istenmiştir.	Çağdaşlaşmaya önem verilmiştir.	✓

» Atatürk İlkelerinin Temel Özellikleri

Milli egemenlik ve bağımsızlık temeline dayanır.	Hak ve hüriyetleri koruyucudur.	Akılcı ve bilimseldir.
Kaynağı Türk kültürüdür.		Birbirile uyumlu ve birbirini tamamlayıcıdır.
Taklitçi değildir. Kabul edilmesinde dış zorlamama yoktur.	Kağıt üzerinde kalma-mış, uygulamaya da yansımıştır.	
Evrensel ve barışcidır.	Türk milletinin ihtiyaçlarından ortaya çıkmıştır.	Laik düşünce ve hukuka dayanır.

» Atatürk İlkeleri ve Bütünleyici İlke Eşleştirilmesi

**8.SINIF
5.ÜNİTE
DERS NOTLARI**

» Demokrasinin Önemi

Demokrasi: Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimidir. Kısacası halkın kendi kendisini yönetmesi ve kendisini yönetecek kişileri özgürce seçebilmesidir.

Demokrasinin vazgeçilmez temel esaslarından bazıları şunlardır:

- Milli egemenlik
- Hürriyet ve eşitlik
- Siyasi partiler

Demokratik devletlerin özellikleri

- Demokrasilerde insanlar düşündüklerini ifade etmekte ve inançlarının gereğini yerine getirmekte hürdürler.
- İnsanlar düşüncelerini başka insanlara ulaştırmak için bir araya gelip sivil toplum örgütü kurabilirler.
- Demokratik ilkeleri esas alan cumhuriyet yönetimi, farklı düşüncelere kendini geliştirme imkânı sunar.

Demokratikleşmeye yönelik Atılan Adımlar

- Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı.
- Saltanat kaldırıldı.
- Cumhuriyet ilan edildi.
- Halifelik kaldırıldı.
- Çok partili siyasi hayatı geçiş denemeleri yapıldı.

» Atatürk Dönemi'nde Çok Partili Yaşama Geçiş Çalışmaları

- Millî Mücadele'de amaç bağımsızlık olduğu için mecliste farklı fikirlerden gruplar olsa da siyasi parti kurulmamıştı.
- Bu farklı gruplar; Millî Mücadele'nin devam ettiği dönemde şahsi fikirlerini bir tarafa bırakarak birlikte hareket etmiş, Misakîmillî hedefleri doğrultusunda vatanın kurtarılmasını öncelikli hedef olarak belirlemişlerdi.
- Atatürk cumhuriyetin ilk yıllarda çok partili yaşama geçiş için birçok kez onayak olmuştu. Çok partili yaşama geçiş denemeleri yapılmış olsa da cumhuriyet yönetimine yönelik isyan hareketleri nedeniyle kesintiye uğramıştır.
- Ülkemizde çok partili hayatı kesin olarak geçiş, Atatürk'ün vefatından sonra olacaktır.

Ülkemizde;

- *Demokrasiyi geliştirerek milli egemenliği pekiştirmek*
- *Hükümet işlerinin denetlenmesini sağlamak (Muhalefet)*
- *Farklı fikir ve düşüncelerin temsil edilmesini sağlamak amacıyla siyasi partiler kurulmuştur.*

» Atatürk Dönemi'nde Kurulan Siyasi Partiler

Halk Fırkası - 9 Eylül 1923

- Yeni Türk Devleti'nin ilk siyasi partisidir. Mustafa Kemal tarafından kurulmuştur.
- Mecliste var olan Müdafaa-i Hukuk Grubu'ndaki 1. Grubun partide dönüşüm halidir.
- Cumhuriyetin ilanından sonra 10 Kasım 1924 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkası adını almıştır.
- Cumhuriyet dönemi inkılaplarını gerçekleştiren parti, 1950 yılına kadar iktidar partisi olarak ülkeyi yönetmiştir.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası - 17 Kasım 1924

- Türkiye'nin ilk muhalefet partisidir. Millî Mücadele Dönemi'nin önemli isimleri olan Kazım Karabekir, Rauf Bey, Reşat Bey, Ali Fuat Paşa ve Adnan Adıvar tarafından kurulmuştur.
- Cumhuriyeti benimseyen parti, ekonomide liberalizmi savunmuştur.
- "Dini ilkelere saygılıyız." prensibini benimseyen partiye zamanla eski rejim yanlıları sızmaya başladı. Doğu'da çikan Şeyh Sait İsyancı ile bağlantısı olduğu gerekçesiyle 1925 yılında kapatılmıştır.

Serbest Cumhuriyet Fırkası - 12 Ağustos 1930

- Mustafa Kemal'in önerisi üzerine Fethi Okyar tarafından kurulmuştur.
- 1929 Dünya Ekonomi Krizi sonrasında sağlam muhalefet ile iktidarın denetlenmesi amacıyla kurulmuştur.
- Ekonomide liberalizmi savunmuştur. Zamanla partiye eski rejim yanlıları girince, parti Fethi Okyar tarafından 17 Kasım 1930 tarihinde kapatılmıştır. Kapatıldıktan sonra İzmir'de Menemen (Kubilay) Olayı yaşanmıştır.

» İzmir Suikasti (15 Haziran 1926)

- Türkiye Büyük Millet Meclisinin I. dönem milletvekillerinden olan Ziya Hurşit taraftarları cumhuriyete ve bu dönemde yapılan inkılaplara tepki gösteriyorlardı.
- Ziya Hurşit ve taraftarları, Batı Anadolu'yu kapsayan yurt gezisinde Mustafa Kemal'e İzmir'de suikast girişiminde bulunmayı tasarladılar.
- Mustafa Kemal'e yapılacak suikast girişimi, suikastçileri Yunanistan'a kaçıracak olan motorcu Giritli Şevki'nin ihbarıyla sonuçsuz kaldı.
- Suikast girişiminin öncüleri güvenlik güçleri tarafından yakalandı. Bunlar İstiklal Mahkemelerinde yargılanarak cezalandırıldılar.
- İttihat ve Terakki Fırkası ile Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının bazı taraftarları da suikast girişimi ile ilişkili oldukları gerekçesiyle tutuklandılar.
- Cumhuriyete yönelik bir tehdit olarak ortaya çıkan Mustafa Kemal'e suikast girişimi Türk milleti tarafından nefretle karşılanmıştır.
- Bu suikast girişimini protesto etmesi Türk halkın yenilik taraftarı olduğunun bir kanıtıdır.
- Türk milleti ülkenin her tarafından telgraflar göndererek cumhuriyete ve Mustafa Kemal'e bağlılığını bildirmiştir.
- Mustafa Kemal'e suikast girişimi toplumda inkılapları istemeyenlerin ve cumhuriyet rejimine karşı olanların bulunduğu kanıtıdır.
- İzmir suikasti ile cumhuriyet tarihinde gerçekleştirilen Şeyh Sait İsyancı ve Menemen Olayı'nın amaçları aynıdır. Amaç cumhuriyet ve inkılapları ortadan kaldırılmaktır.

Boşa çıkarılan suikast teşebbüsünden sonra vatandaşlarımdan aldığım mektup ve telgraflar beni çok mutlu etti. Bu elim olayın benim şahsımdan ziyade cumhuriyetimize ve onun prensiplerine yönelik olduğuna şüphe yoktur. Temeli, büyük Türk milletinin vicdanında, akıl ve şuurunda atılmış olan cumhuriyetimizin, bir vücutun koparılması ile yok olacağını zannedenler çok zayıf akıllı bahtsızlardır. Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.”

- Mustafa Kemal'in suikast sonrasında söyledişi demece baktığımızda cumhuriyetin kendi varlığından daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu demeç, onun **fedakâr** ve cumhuriyeti devam ettirmede **kararlı** bir kişilik yapısına sahip olduğunun göstergesidir.

Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler

» **Şeyh Sait İsyancı (1925)**

- Lozan'dan sonra Türkiye ile İngiltere arasında Musul'un kime ait olacağı ile ilgili görüşmeler başlamıştı.
- İngiltere, Güneydoğu Anadolu'da başlayan huzursuzluğu kendi lehine çevirmek için çalışmalara başlamıştı.
- Halifeliğin kaldırılmasından dolayı bölge halkın dini konularındaki hassasiyeti daha da artmış ve bir isyan çıkma olasılığı belirmiştir.
- İsyancıların amacı cumhuriyet ve inkılapları ortadan kaldırarak eski rejimi geri getirmekti.
- İngiliz casuslarının halkı kıskırtmasıyla da Şeyh Sait önderliğinde bir isyan çıktı.
- Hükümet tarafından çıkarılan Takrir-i Sükün Kanunu ile isyan bastırıldı.

Şeyh Sait İsyancı'nın Sonuçları

- Cumhuriyete ve inkılaplara karşı çıkan ilk büyük ayaklanma engellendi.
- Şeyh Sait İsyancı ile uğraşırken Musul'u İngilizlere bırakmak durumunda kaldık.
- Bu isyana karışan bazı kimselerin Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası üyesi olduğu gerekçesi ile parti kapatıldı.
- Çok partili hayata geçişin ilk denemesi başarısız oldu.

ÖNEMLİ: Şeyh Sait İsyancı sonucunda **İç politikada, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatılmış ve çok partili yaşam zarar görmüştür. Dış politikada ise Musul, Misakımillî'ye aykırı olarak topraklarımıza dışında kalmıştır.**

» **Kubilay (Menemen) Olayı (1930)**

- Fethi Okyar'ın Serbest Cumhuriyet Fırkasını kapatmasından sonra Manisa'da bulunan Dervîş Mehmet, çevresine topladığı yandaşlarıyla birlikte İzmir'in Menemen ilçesine geldi.
- Menemen'de halkın dinî duygularını kullanarak cumhuriyet ve inkılaplara karşı bir isyan çıkarttı.
- İsyancılar, kendilerine engel olmak isteyen Öğretmen Asteğmen olarak vatani görevini yapmakta olan Mustafa Fehmi Kubilay'ı ve iki bekçiyi şehit ettiler.
- Bu olay ile daha da cesaretlenen isyancılar, Menemen sokaklarında halkı inkılaplara ve devletin rejimine karşı kıskırtmaya çalışılar.
- Menemen'de çıkan bu isyan, askeri birlikler tarafından daha sonra bastırıldı.
- İsyancılar yakalanarak gerekli cezaya çarptırıldı.
- Kubilay Olayı'nın etkisiyle çok partili hayatı geçiş çalışmaları sekteye uğradı.
- Cumhuriyetin varlığına yönelik olarak ortaya çıkan Kubilay Olayı'nı Türk milleti mitingler düzenleyerek protesto etmiştir.

Önemli

- İzmir suikasti, Şeyh Sait İsyancı ve Kubilay Olayı yeniliklere, inkılaplara ve rejime karşı olanların gerçekleştirme istediği olaylardır.
- Bu olaylar neticesinde çok partili hayatı geçiş çalışmaları sekteye uğramıştır.

» **Diğer Tehditler**

- Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türkiye Cumhuriyeti bazı tehdit ve tehlikelere maruz kalmıştır.
- Ülkemiz kendisine yönelen iç ve dış tehditler karşısında millî çıkarlarından ve bağımsızlığından asla ödün vermemiştir.
- Millî Mücadele'yi zaferle ulaşan bağımsızlık ruhu, millî birlik ve beraberlik gücüyle birleşince ülkemize yönelen her tehdit başarıyla engellenmiştir.
- Ülkemize yönelik tehditler sadece dış güçlerle sınırlı kalmamıştır.
- Darbeler, askeri müdahaleler, isyanlar ülkemiz tarihinde görülmüş iç tehditlerdir.
- Son yıllarda ülkemize yönelik iç tehlikelerden bir tanesi de 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilmek istenen hain darbe girişimidir.
- Birlik ve beraberlik içinde birçok tehlikenin üstesinden gelen milletimiz, 15 Temmuz'da da tek vücut olarak iradesine, ülkesine ve cumhuriyetine sahip olmuş, hainlere geçit vermemiştir.

Kazanım Ders Notu - 29

**8.SINIF
6.ÜNİTE
DERS NOTLARI**

Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri

Kazanım Ders Notu - 30

» Dış Politika Nedir?

Bir devletin milli çıkarlarının biçimlendirdiği amaçlara ulaşmak için diğer devletlerle ve uluslararası kurumlarla olan diplomatik, ekonomik, siyasi ve hukuki ilişkileri kapsayan siyasi faaliyetlerine **dış politika** denir.

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri

- Tam Bağımsızlık
- Akılcılık
- Millî menfaatleri esas alma
- Türk ve dünya kamuoyunu dikkate alma
- Atatürk, uluslararası ilişkilerde Türkiye'nin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne saygı duyan devletlerle iyi ilişkiler kurmaya önem vermiştir.
- Ülkemizin takip ettiği dış politika anlayışının olumlu yansımaları olmuştur.
- Dış politikada uygulanan ilkeler ile yakın tarihe kadar sorun yaşadığımız İngiltere ve Yunanistan gibi ülkelerle karşılıklı dostluk ve iş birliği gelişmeye başlamıştır.
- Bu durum, hem ülkemizin güvenliğinin sağlanması hem de dünya barışının korunmasına katkı sağlamıştır.
- Atatürk Dönemi Türk dış politikası, genellikle Lozan Barış Antlaşması'ndan kalan sorunları çözmek üzerine yoğunlaşmıştır.

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasının Konuları

- Yabancı okullar sorunu
- Dış borçlar sorunu
- Boğazlar sorunu
- Musul sorunu
- Sadabat Paktı
- Balkan Antası
- Nüfus mübadelesi sorunu
- Milletler Cemiyetine giriş
- Hatay konusu

» Atatürk'ün Sözleriyle Dış Politika İlkeleri

Tam Bağımsızlık

“Siyasi, mali, iktisadi, adli, askerî, kültürel ve benzeri... Bu saylıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek anlamıyla bütün bağımsızlığını dan mahrumiyeti demektir.”

Akılcılık

“Akıl, mantık ve zekâ ile hareket etmek bizim en belirgin özellikimizdir.”

Mütekabiliyet (Karşılıklılık)

“Şüphesiz, hukukumuza, şeref ve değerimize saygı gösterildikçe karşılıklı saygıda asla kusur etmeyeceğiz.”

Barışçı Anlayış

“Yurtta sulh, cihanda sulh için, çalışıyoruz”

Milli Menfaatleri Esas Alma

“Ben düşündürmemi önce milletimin arzusunda, ihtiyaç ve iradesinde görmeyi şart sayan ve bunu gördükten sonra ancak, uygulaması ile kendimi vazifeli bilen bir adamım.”

Gerçekçilik

“Büyük hayaller peşinden koşan, yapamayacağımız şeyleri yapar gibi görünen sahtekâr insanlardan değiliz.”

Türk ve Dünya Kamuoyunu Dikkate Alma

“Dış siyaset, bir toplumun iç kuruluşi ile sıkı şekilde ilgilidir. İç kuruluşa dayanmayan dış siyasetler daima mahkûm kalırlar. Bir toplumun iç kuruluşi ne kadar kuvvetli, sağlam olursa dış siyaseti de o nispette güçlü ve dayanıklı olur.”

Yabancı Okullar
Sorunu

1926

Musul
Sorunu

1926

Nüfus Mübade-
lesi Sorunu

1930

Dış Borçlar
Sorunu

1930 - 1933

Milletler Cemiyeti-
ne Giriş

1932

Balkan
Antası

1934

Montrö Boğazlar
Sözleşmesi

1936

Sadabat
Paktı

1937

Hatay'ın Türkiye'ye
Katılması

1939

Dış Politikada Yaşanan Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 31

» Yabancı Okullar Sorunu

- Osmanlı'nın verdiği ayrıcalıklardan yararlanan yabancı devletler Osmanlı topraklarında birçok okul açmıştı.
- Bu okullarda devletin yeterince denetim hakkı yoktu.
- Bunu değerlendiren yabancı okullar, eğitimden çok misyonerlik gibi zararlı faaliyetler gerçekleştiriyorlardı.
- Bu durum azınlıkların isyan etmeleri, toplum içinde kültür farklılıklarının oluşması gibi birçok sonucu beraberinde getirmiştir.

Lozan'da Yabancı Okullar Konusu

Yabancı okullar, Türk Hükümeti'nin koyacağı kurallara uymaları şartıyla faaliyetlerine devam edebileceklerdir.

- Lozan'dan sonra yabancı okullarla ilgili yasal düzenlemeler yapıldı.
- "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" çıkarılarak yabancı okulların ayrıcalıklarına son verildi ve bu okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlandı.
- 1926 yılında hazırlanan Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun ile yabancı okulların faaliyetleri yeniden düzenleni.
- Yabancı okullara Türk öğretmenler tarafından Türkçe okutulmak üzere tarih ve coğrafya dersleri de konuldu.
- Ayrıca tüm yabancı okulların Türk müfettişler tarafından denetlenmesi kararlaştırıldı.
- Türkiye yabancı okullar konusunu tüm tepkilere rağmen Milletler Cemiyetine götürmedi. Gerekçe ise iç meselemiz olarak kabul ettiğimiz bu konuya başka devletlerin karışmalarını önlemektedir.

Not: Bu konu daha çok FRANSA ile aramızda sorun olmuştu.

» Dış Borçlar Sorunu

- Osmanlı Devleti dış ülkelerden aldığı borçların faizini dahi ödeyemez hâle gelmiş ve iflas etmiştir.
- Alacaklı devletler "Düyün-u Umumiye" adıyla bir teşkilat kurup Osmanlı'nın bazı gelir kaynaklarına el koydular.

Lozan'da Dış Borçlar Konusu

Borçlar, Türkiye ile Osmanlı'dan ayrılan devletler arasında paylaştırılacak ve yirmi yıl içinde ödenecektir.

- 1929 Dünya Ekonomik Krizi, Türkiye'nin ekonomisini olumsuz etkileyince ödeme aksaklıklar yaşandı.
- Türkiye ve Fransa arasında 1933 yılında borçlarla ilgili bir görüşme daha yapıldı ve yeni bir antlaşma imzalandı.
- Antlaşmadan sonra Türkiye'nin ödeyeceği borçların taksit süresi uzatıldı.

Not: Osmanlı'dan kalan dış borçların son taksiti 1954 yılında ödendi.

» Musul Sorunu

- Misakîmî toprağı olan Musul, Mondros'tan sonra İngilizler tarafından işgal edilmiştir.
- Lozan'da Misakîmî sınırları içinde yer alan Musul'un, Türkiye'ye bırakılması gerektiğini savunmak da bu teklif kabul edilmemiştir.

Lozan'da Dış Borçlar Konusu

Musul sorunu, Türkiye ile İngiltere arasında, 9 ay içinde yapılacak ikili görüşmelerle karara bağlanacak. Taraflar ortak bir karara varamazlarsa Milletler Cemiyetinin vereceği karar geçerli olacak.

- Türkiye ile İngiltere arasında, 1924 yılında İstanbul'da başlayan görüşmelerden bir sonuç çıkmadı. Bunun üzerine konu İngilizler tarafından Milletler Cemiyetine götürüldü.
- Milletler Cemiyetinin oluşturduğu komisyon Musul'un Irak'a bırakılmasına karar verdiyse de Türkiye bunu kabul etmedi.
- Doğuda çıkan Şeyh Sait İsyanı ile uğraşan Türkiye bu mesele ile ilgilenemedi. 5 Haziran 1926 tarihinde Ankara Antlaşması imzalandı.
- Antlaşmayla Musul, İngiltere denetimindeki Irak'a bırakıldı. Günümüz Türkiye-Irak sınırı çizildi.

Yabancı Okullar
Sorunu

Musul
Sorunu

Nüfus Mübade-
lesi Sorunu

Dış Borçlar
Sorunu

Milletler Cemiyeti-
ne Giriş

Balkan
Antantı

Montrö Boğazlar
Sözleşmesi

Sadabat
Paktı

Hatay'ın Türkiye'ye
Katılması

1926

1926

1930

1930 - 1933

1932

1934

1936

1937

1939

Dış Politikada Yaşanan Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 31

» Nüfus Mübadelesi Sorunu

- Türkiye ile Yunanistan arasında, Lozan görüşmeleri devam ederken azınlık sorunun çözümüne yönelik "Türk ve Rum Nüfus Mübadelesine Dair Sözleşme" imzalandı.
- Sözleşmeye göre, Anadolu'daki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler karşılıklı olarak yer değiştirilecek; İstanbul'daki Rumlar ile Batı Trakya'daki Türkler, bu mübadelenin dışında tutulacaktı.
- Yunanistan, sözleşme şartlarına uymayarak Türkiye'de daha fazla Rum'un kalması için çalıştı.
- Gerginliğin artması ile mübadele sorunu, Milletler Cemiyetinin kararıyla Lahey Adalet Divanı'nda görüşülüdüse de bundan da bir sonuç çıkmadı.
- İtalya'nın Akdeniz'de saldırgan bir politika takip etmesi, Türkiye ve Yunanistan'ı tedirgin etti. Bu durum karşısında iki devlet birbirine yaklaşmaya başladı. 10 Haziran 1930 tarihinde Ankara'da imzalanan antlaşma ile İstanbul'da yaşayan Rumlar ile Batı Trakya'da yaşayan Türkler mübadele dışında tutularak mübadele sorunu çözüldü.
- Bu sorun için Milletler Cemiyetine başvurulması **başarı** bir politika izlediğimizin kanıtıdır.

» Boğazlar Sorunu

Lozan'da Boğazlar Konusu

Boğazlar, başkanı Türk olan Uluslararası Boğazlar Komisyonu tarafından yönetilecek. Boğazların her iki yakasında askerden arındırılmış bölge bulundurulacak.

- Bu durum egemenlik haklarına aykırıydı. Ayrıca gelebilecek tüm saldırılara karşı boğazların güvenliği bulunmamaktaydı.
- 1936 yılına kadar bu durum böyle sürecek. Bu tarihlerde II. Dünya Savaşı çıkmak üzereydi. Özellikle Boğazlar Komisyonu'nda yer alan İtalya ve Japonya bu savaşın aktörlerindendi.
- Türkiye bu durumda komisyonun boğazların güvenliğini sağlayamayacağı sebebiyle boğazların güvenliğini sağlamak için Milletler Cemiyetine başvurdu.
- 1936 yılında İsviçre'nin Montrö şehrinde "Montrö Boğazlar Sözleşmesi" imzalandı.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ni imzalayan devletler

• Türkiye	• İngiltere	• Yunanistan
• Sovyet Rusya	• Yugoslavya	• Bulgaristan
• Fransa	• Japonya	• Romanya

Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile;

- Boğazlar Komisyonu kaldırılarak boğazlar Türkiye'ye verilmiştir.
- Türkiye boğazlarda asker bulundurabilme hakkını elde ederek İstanbul ve boğazların güvenliğini sağlamıştır.
- Misakimillî'ye aykırı olan bir durum ortadan kaldırılmıştır.

» Milletler Cemiyetine Giriş

- I. Dünya Savaşı sonrasında dünya barışı için Milletler Cemiyeti kurulmuştur.
- Bu cemiyetin amacı dünya barışını sağlamak olsa da daha çok İngiltere'nin isteklerini yerine getiren bir örgütे dönüşmüştü.
- Musul sorununda cemiyetin İngiliz yanlısı ve taraflı bir politika izlemesi Türkiye'yi rahatsız etmiştir.
- Bu nedenle Türkiye uzun süre cemiyete üyelik başvurusunda bulunmadı.
- Türkiye'nin sorunları çözerken barışçıl bir dış politika izlemesi dünya devletlerinin takdirini toplamıştı.
- 1932'de İspanya ve Yunanistan'ın daveti üzerine cemiyete üye olduk.

Milletler Cemiyetine Götürülen Sorunlar

• Musul sorunu	• Boğazlar
• Nüfus mübadelesi	• Hatay

NOT: Milletler Cemiyetine üye olmamız barışı olduğumuzu gösterir.

Yabancı Okullar
Sorunu

1926

Musul
Sorunu

1926

Nüfus Mübade-
lesi Sorunu

1930

Dış Borçlar
Sorunu

1930 - 1933

Milletler Cemiyeti-
ne Giriş

1932

Balkan
Antantı

1934

Montrö Boğazlar
Sözleşmesi

1936

Sadabat
Paktı

1937

Hatay'ın Türkiye'ye
Katılması

1939

Dış Politikada Yaşanan Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 31

» Balkan Antası

- I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve İtalya yeniden silahlanarak saldırgan bir politika izlemeye başladı.
- Bu devletlerin Balkanlar ve Akdeniz üzerinde takip ettileri yayılmacı politika, Türkiye başta olmak üzere Balkan ülkelerini endişelendirdi.
- Bu durum karşısında Türkiye bazı tedbirler almak için harekete geçerek Balkan devletlerini bir araya getirmeye çalıştı.
- Çalışmaların bir sonucu olarak 1934 yılında **Balkan Antası** imzalandı.

Üye ülkeler

• Türkiye	• Yunanistan
• Yugoslavya	• Romanya
• Türkiye, Balkan Antası ile hem bölge barışına katkı sağlamak hem de yeni bir savaş tehlikesi karşısında batı sınırını güvenlik altına almak istemiştir.	
• Bu kuruluşu üye olmamız barışçı bir politika izlediğimizi gösterir.	

» Sadabat Paktı

- İtalya'nın 1935 yılında Habeşistan'a saldırması, Orta Doğu'da güvenliği tehlikeye düşürmüştü.
- Bu durum karşısında Türkiye ülke ve bölge güvenliğinin sağlanması için bölge ülke-riyle iş birliğini geliştirmeye çalıştı.
- Balkan Antası ile batı sınırını güvence altına alan Türkiye aynı amacı doğu komşularıyla da gerçekleştirmek istediler.
- Çalışmaların bir sonucu olarak 1937 yılında **Sadabat Paktı** kuruldu.

Üye ülkeler

• Türkiye	• İran
• Irak	• Afganistan
• Türkiye, Sadabat Paktı ve Balkan Antası ile her ne kadar sınırlarını korumaya çalışı ise de II. Dünya Savaşı'nın çıkması ile bu gruplar dağılmıştır.	
• Bu kuruluşu üye olmamız barışçı bir politika izlediğimizi gösterir.	

» Hatay'ın Türkiye'ye Katılması

Lozan'da Hatay Konusu

Türkiye-Suriye sınırı, Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'nda olduğu gibi kabul edilecek. Kısacası Hatay, Fransa'nın sömürgesi olan Suriye'ye bırakıldı.

- II. Dünya Savaşı öncesi Almanya'nın yeniden silahlanması, Fransa'yı oldukça endişelendirmiştir.
- Bunun üzerine Fransa kendi topraklarının güvenliğiyle ilgilenmek için manda bölgelerinden çekilmeye başladı.
- Türkiye, Fransa'ya diğer manda bölgelerine verdiği bağımsızlığın Hatay'a da verilmesini istediler. Fransa bu talebi reddedince Türkiye konuyu Milletler Cemiyetine taşıdı.
- Milletler Cemiyeti, 2 Eylül 1938 tarihinde Hatay'ın iç işlerinde bağımsız, dış işlerinde Suriye'ye bağlı özerk bir devlet olmasına karar verdi.
- 29 Haziran 1939'da ise Hatay Millet Meclisi oy birliğiyle Türkiye'ye katılma kararı aldı.
- Türkiye'nin Hatay konusunu Milletler Cemiyetine götürerek çözüme kavuşturması **barışçı** bir dış politika izlediğinin kanıtıdır.
- Atatürk'ün, hastalığına rağmen ölümünden önceki son zamanlarında Hatay konusuyla uğraşması onun **kararlılığının**, **vatanseverliğinin**, **özverili olduğunu**, **fedakârlığının** bir göstergesidir.

NOT: Atatürk, Hatay'ın Türkiye'ye dâhil olduğunu görememiştir.

Yabancı Okullar
Sorunu

Musul
Sorunu

Nüfus Mübade-
lesi Sorunu

Dış Borçlar
Sorunu

Milletler Cemiyeti-
ne Giriş

Balkan
Antası

Montrö Boğazlar
Sözleşmesi

Sadabat
Paktı

Hatay'ın Türkiye'ye
Katılması

Dış Politikada Yaşanan Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 31

» Balkan Antası

- I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve İtalya yeniden silahlanarak saldırgan bir politika izlemeye başladı.
- Bu devletlerin Balkanlar ve Akdeniz üzerinde takip ettileri yayılmacı politika, Türkiye başta olmak üzere Balkan ülkelerini endişelendirdi.
- Bu durum karşısında Türkiye bazı tedbirler almak için harekete geçerek Balkan devletlerini bir araya getirmeye çalıştı.
- Çalışmaların bir sonucu olarak 1934 yılında **Balkan Antası** imzalandı.

Üye ülkeler

• Türkiye	• Yunanistan
• Yugoslavya	• Romanya
• Türkiye, Balkan Antası ile hem bölge barışına katkı sağlamak hem de yeni bir savaş tehlikesi karşısında batı sınırını güvenlik altına almak istemiştir.	
• Bu kuruluşu üye olmamız barışçı bir politika izlediğimizi gösterir.	

» Sadabat Paktı

- İtalya'nın 1935 yılında Habeşistan'a saldırması, Orta Doğu'da güvenliği tehlikeye düşürmüştü.
- Bu durum karşısında Türkiye ülke ve bölge güvenliğinin sağlanması için bölge ülke-riyle iş birliğini geliştirmeye çalıştı.
- Balkan Antası ile batı sınırını güvence altına alan Türkiye aynı amacı doğu komşularıyla da gerçekleştirmek istedı.
- Çalışmaların bir sonucu olarak 1937 yılında **Sadabat Paktı** kuruldu.

Üye ülkeler

• Türkiye	• İran
• Irak	• Afganistan
• Türkiye, Sadabat Paktı ve Balkan Antası ile her ne kadar sınırlarını korumaya çalışı ise de II. Dünya Savaşı'nın çıkması ile bu gruplar dağılmıştır.	
• Bu kuruluşu üye olmamız barışçı bir politika izlediğimizi gösterir.	

» Hatay'ın Türkiye'ye Katılması

Lozan'da Hatay Konusu

Türkiye-Suriye sınırı, Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'nda olduğu gibi kabul edilecek. Kısacası Hatay, Fransa'nın sömürgesi olan Suriye'ye bırakıldı.

- II. Dünya Savaşı öncesi Almanya'nın yeniden silahlanması, Fransa'yı oldukça endişelendirmiştir.
- Bunun üzerine Fransa kendi topraklarının güvenliğiyle ilgilenmek için manda bölgelerinden çekilmeye başladı.
- Türkiye, Fransa'ya diğer manda bölgelerine verdiği bağımsızlığın Hatay'a da verilmesini istedı. Fransa bu talebi reddedince Türkiye konuyu Milletler Cemiyetine taşıdı.
- Milletler Cemiyeti, 2 Eylül 1938 tarihinde Hatay'ın iç işlerinde bağımsız, dış işlerinde Suriye'ye bağlı özerk bir devlet olmasına karar verdi.
- 29 Haziran 1939'da ise Hatay Millet Meclisi oy birliğiyle Türkiye'ye katılma kararı aldı.
- Türkiye'nin Hatay konusunu Milletler Cemiyetine götürerek çözüme kavuşturması **barışçı** bir dış politika izlediğinin kanıtıdır.
- Atatürk'ün, hastalığına rağmen ölümünden önceki son zamanlarında Hatay konusuyla uğraşması onun **kararlılığının**, **vatanseverliğinin**, **özverili olduğunu**, **fedakârlığının** bir göstergesidir.

NOT: Atatürk, Hatay'ın Türkiye'ye dâhil olduğunu görememiştir.

Yabancı Okullar Sorunu

1926

Musul Sorunu

1926

Nüfus Mübadelesi Sorunu

1930

Dış Borçlar Sorunu

1930 - 1933

Milletler Cemiyetine Giriş

1932

Balkan Antası

1934

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

1936

Sadabat Paktı

1937

Hatay'ın Türkiye'ye Katılması

1939